

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**РОЗСЛІДУВАННЯ ПОРУШЕНЬ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА
У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА**

Методичні рекомендації

Київ 2021

Авторський колектив:

Запотоцький А.П., доктор юридичних наук, доцент, заслужений діяч науки і техніки України (Національна академія внутрішніх справ); **Марченко О.Л.**, здобувач кафедри публічного управління та адміністрування (Національна академія внутрішніх справ); **Максименко О.В.**, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник (Національна академія внутрішніх справ)

Рецензенти:

Пастух І.Д., доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ;

Копан О.В., доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ від 16 грудня 2020 року (протокол № 4)

Р 654 Розслідування порушень вимог законодавства у сфері будівництва [Текст]: метод. рек. / [Запотоцький А.П., Марченко О.Л., Максименко О.В.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. – 67 с.

Досліджено правову характеристику порушень у сфері будівництва (ст. 96 Кодексу України про адміністративні правопорушення). Висвітлено адміністративне провадження у справах про порушення у сфері будівництва. Визначено порядок притягнення до адміністративної відповідальності за порушення, передбачене ст. 96 КУпАП, учасників та процедуру складання процесуальних документів. Розкрито особливості адміністративного судочинства за порушення норм у сфері будівництва.

Методичні рекомендації призначені для працівників Державної інспекції архітектури та містобудування України, студентів, наукових співробітників та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів освіти, слідчих суддів.

ЗМІСТ

Список умовних скорочень.....	4
Вступ.....	5
1. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва.....	8
1.1. Об'єктивна сторона складу порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва.....	8
1.2. Суб'єкт та суб'єктивна сторона складу порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва.....	28
2. Особливості адміністративного провадження у справах про порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва.....	34
2.1. Теоретичні засади проведення розслідування в адміністративному процесі.....	34
2.2. Учасники адміністративного провадження по розслідуванню порушень передбачених ст. 96 КУпАП.	49
2.3. Особливості документування порушень передбачених ст. 96 КУпАП	54
Список використаних та рекомендованих джерел.....	61

Список умовних скорочень

КУПАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення
КАС	Кодекс адміністративного судочинства
ДІАМ	Державна інспекція архітектури та містобудування України
КМУ	Кабінет Міністрів України
ДБН	Державні будівельні норми
ДСТУ	Державні стандарти України
ДАБК	Державний архітектурно-будівельний контроль
СС1	Клас наслідків (відповідальності) незначні наслідки
СС2	Клас наслідків (відповідальності) середні наслідки
СС3	Клас наслідків (відповідальності) значні наслідки
Мінрегіонбуд	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
КП	комунальне підприємство
ПОБ	проект організації будівництва
ПВР	проект виконання робіт
ВРУ	Верховна Рада України
ВАСУ	Вищий адміністративний суд України
КАСУ	Кодекс адміністративного судочинства України
ЦКУ	Цивільний кодекс України

ВСТУП

У сучасному світі будівництво є однією з найбільш розвинених та швидко прогресуючих галузей у сфері розбудови державності. Вищевказана галузь активно впливає на економіку країни, стимулює виготовлення будматеріалів, спецтехніки, інструменту тощо, надає робочі місця, створює нові та оновлює існуючі об'єкти соціальної та промислової інфраструктури, комплексно взаємодіє з провідними галузями економіки, а отже розвиває економічну потужність держави, стимулює ринок до здорової конкуренції, розвиває виробництво та розвиток вітчизняного виробника.

Містобудівна діяльність – це діяльність спрямована на задоволення основних, природних прав людини: на житло, на безпечне навколишнє середовище, врешті решт на комфортне щасливе життя. Саме тому державою повинні бути забезпечені прозорі та зрозумілі правила регулювання цієї діяльності, а також визначена адекватна та справедлива відповідальність за їх порушення. Останні роки правове регулювання містобудівної діяльності стрімко змінюється. І така тенденція буде продовжена в зв'язку із проведенням реформи децентралізації влади та Євро-інтеграційних процесів¹.

Назріла необхідність удосконалення правового механізму регулювання будівельної сфери, визначення чітких рамок діяльності усіх учасників будівництва.

Порушення, які виникають у сфері будівництва, потребують якісного розслідування та притягнення винних до відповідальності. Складність процесу провадження таких порушень полягає у багатогранності їх проявів за ознаками об'єктивної сторони.

Виявлення адміністративних порушень у сфері будівництва є запорукою попередження кримінальних правопорушень, які за результатами аналізу статистичних даних сягнули не бачених раніше масштабів².

Аналіз судової практики щодо розгляду судами справ у сфері містобудування, планування і забудови територій, архітектурної діяльності дає можливість зробити висновок, що найчастіше виникнення спорів зумовлено двома основними чинниками:

- порушення суб'єктом містобудування вимог містобудівного законодавства, державних будівельних норм, стандартів і правил під час виконання підготовчих і будівельних робіт;
- порушення контролюючим органом законодавчо визначеного порядку проведення перевірки у сфері містобудівної діяльності.

¹ Правопорушення у сфері містобудівної діяльності в Україні. Аналіз судової практики. URL: https://protocol.ua/ua/pravoporushennya_u_sferi_mistobudivnoyi_diyalnosti_v_ukraini_analiz_sudovoi_praktiki/.

² Розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у сфері будівництва[Текст]: метод.рек. / [А.П. Запотоцький, А.А. Вознюк, С.В. Кучменко]. – Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 78 с.

Водночас предметом спору у більшості таких справ виступали рішення (дії, бездіяльність) суб'єкта владних повноважень, а саме органу виконавчої влади, що здійснює державний архітектурно-будівельний контроль та нагляд, зокрема, приписи щодо усунення порушення вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил, постанови про накладення штрафів за порушення у сфері містобудівної діяльності тощо.

Однак, у той же час, аналіз структури вирішених спорів вказаної категорії та їх динаміки свідчить про тенденцію до збереження значної частки розглянутих справ щодо скасування рішень контролюючого органу стосовно накладення штрафу за порушення законодавства у сфері містобудівної діяльності.

Не якісне розслідування порушень передбачених статтею 96 КУпАП, призводить до збільшення кількості судових проваджень, тобто спорів за позовами ДІАМ України до фізичних та юридичних осіб і навпаки.

Оптимізація та реформування в сфері державно-будівельної політики призвели до юридичної ліквідації ДАБІ та створення інших органів. 13 березня 2020 року, Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову № 218 «Про ліквідацію Державної архітектурно-будівельної інспекції та внесення змін до деяких постанов КМУ»¹, а також того ж дня прийнято Постанову № 219 «Про оптимізацію органів державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду»² чим ліквідував Державну архітектурно-будівельну інспекцію України та створив три нові центральні органи виконавчої влади: Державну інспекцію містобудування України, Державне агентство з технічного регулювання у містобудуванні України та Державну сервісну службу містобудування України. Однак, новостворені органи не встигли розпочати роботу як відбулася реорганізація і їх функції було оптимізовано та створено Державну інспекцію архітектури та містобудування (ДІАМ)³. Як заявив Прем'єр Міністр України Д. Шмигаль «Реформа Державної архітектурно-будівельної інспекції (ДАБІ), яка здійснюється в рамках боротьби з корупцією в будівельній сфері має завершитись до кінця жовтня»⁴.

У своєму дослідженні вчений Тарасюк Ю.В. доводить, що врегулювання правовідносин у сфері будівництва є запорукою високого рівня державності. Удосконалення адміністративної відповідальності у сфері житлового

¹ Постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2020 р. № 218. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-likvidaciyu-derzhavnoyi-arhitekturno-budivelnoyi-inspekciyi-ta-vnesennya-zmin-do-deyakih-postanov-kabinetu-ministriv-ukrayini-218130320>.

² Про оптимізацію органів державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2020 № 219. Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2020-%D0%BF#Text>.

³ Положення Про Державну інспекцію архітектури та містобудування. Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2020 р. № 1340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1340-2020-%D0%BF#Text..>

⁴ Перші результати реформи ДАБІ побачимо до кінця жовтня. Виступ Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3109090-persi-rezultati-reformi-dabi-pobacimo-do-kinca-zovtna-smigal.html>

будівництва, покликані посилити ефективність та дієвість даного виду відповідальності як одного із надзвичайно важливих інструментів забезпечення належного рівня законності та дисципліни у зазначеній сфері, підвищення правової свідомості та культури суб'єктів правовідносин, що складаються та відбуваються у ній¹.

Характеризуючи суб'єктний склад учасників судового процесу у справах досліджуваної категорії, варто вказати, що позивачами, в основному, виступали юридичні особи – суб'єкти містобудування стосовно яких здійснювався державний архітектурно-будівельний контроль, які вважали, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені їхні права, свободи або інтереси. У той же час, у значній кількості справ позивачем був орган виконавчої влади, який здійснює державний архітектурно-будівельний контроль та нагляд у разі коли особа в установлений строк добровільно не виконувала вимоги, встановлені у приписі про усунення порушень вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил із визначенням строку для добровільного виконання припису, зокрема стосовно знесення самочинно збудованих об'єктів. У якості відповідачів виступали органи державного архітектурно-будівельного контролю або юридичні чи фізичні особи, які будують або збудували об'єкт будівництва з порушенням норм у сфері містобудівної діяльності.

Метою даних методичних рекомендацій є визначення положень, щодо порушень вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва та визначення порядку їх адміністративного розслідування.

¹ Тарасюк Ю.В. Адміністративно-правове забезпечення житлового будівництва в Україні. Дисертація. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/83684/1/diss_Tarasiuk.pdf.

1. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва

1.1. Об'єктивна сторона складу порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва

Встановлення ознак адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 96 КУпАП є обов'язковим у кожному провадженні. Насамперед у процесі кваліфікації діяння встановлюються його об'єктивні ознаки, які в свою чергу класифікуються відповідно до закріплених у диспозиції статті положень. Важливість повноцінного дослідження об'єктивної сторони досліджуваного нами адміністративного правопорушення обумовлюється насамперед тим, що від повноти встановлення усіх без винятку елементів залежить точність кваліфікації діяння, що в свою чергу впливає на дотримання вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва.

Аналіз об'єктивної сторони порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва, що передбачено ст. 96 КУпАП, дозволяє нам узагальнити та виокремити наступні форми об'єктивної сторони:

1. Порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил та затверджених проектних рішень під час нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту об'єктів чи споруд.

Будівництво – нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт об'єкта будівництва.¹

Об'єкт будівництва - будинки, будівлі, споруди будь-якого призначення, їх комплекси або частини, лінійні об'єкти інженерно-транспортної інфраструктури².

Нове будівництво – будівництво будинків, будівель, споруд, їх комплексів, що здійснюється з метою створення об'єктів виробничого і невиробничого призначення, а також лінійних об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури, в тому числі добудова зупинених об'єктів незавершеного будівництва.³

Реконструкція – перебудова прийнятого в експлуатацію існуючого об'єкта, що передбачає зміну його геометричних розмірів та/або функціонального призначення, внаслідок чого відбувається зміна основних техніко-економічних показників (кількість продукції, потужність тощо), забезпечується удосконалення виробництва, підвищення його техніко-економічного рівня та якості продукції, що виготовляється, поліпшення умов

¹ Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>.

² Склад та зміст проектної документації на будівництво. ДБН А.2.2-3:2014. <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diialnosti/building/tech-reg/normuvannia/derzhavni-ta-galuzevi-budivelni-normi>.

експлуатації та якості послуг. **Реконструкція** передбачає повне або часткове збереження елементів несучих конструкцій та призупинення на час виконання робіт експлуатації об'єкта в цілому або його частин (за умови їх автономності)¹.

Реставрація – сукупність науково обґрунтованих заходів щодо укріплення (консервації) фізичного стану, розкриття найбільш характерних ознак, відновлення втрачених або пошкоджених елементів об'єктів культурної спадщини із забезпеченням збереження їхньої автентичності².

Капітальний ремонт – сукупність робіт на об'єкті будівництва, введеному в експлуатацію в установленому порядку, без зміни його геометричних розмірів та функціонального призначення, що передбачають втручання у несучі та огорожувальні системи при заміні або відновленні конструкцій чи інженерних систем та обладнання у зв'язку з їх фізичною зношеністю та руйнуванням, поліпшення його експлуатаційних показників, а також благоустрій території. Капітальний ремонт передбачає призупинення на час виконання робіт експлуатації об'єкта в цілому або його частин (за умови їх автономності).³

Порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил та затверджених проектних рішень під час нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту об'єктів чи споруд вирізняються своєю багатогранністю та різноманітним варіюванням вчинення. Тому об'єктивна сторона даного правопорушення варіюється залежно від об'єкту будівництва, технічних показників, проектних вимог тощо. Так, наприклад: *за результатами перевірки складено акт перевірки дотримання вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил, в якому зазначено про такі порушення:*

- будівельні роботи на об'єкті будівництва виконані без належно затвердженого проекту, а саме: без отримання технічних умов на водопостачання та в частині забезпечення пожежної та технічної безпеки;

- роботи з благоустрою території виконані з відхиленням від проекту РП 12-00-ГП лист ГП-7, замість асфальтобетонного покриття виконано армобетонне;

- на об'єкті відсутній журнал зварювальних робіт, акти на закриття прихованих робіт по уцілненню ґрунту під фундаменти, акт про зняття та збереження родючого шару ґрунту, акт лабораторних випробувань зразків бетону та ін.;

- особою, відповідальною за здійснення авторського нагляду, не фіксуються результати авторського нагляду;

¹ Склад та зміст проектної документації на будівництво. ДБН А.2.2-3:2014. <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/tech-reg/normuvannia/derzhavni-ta-galuzevi-budivelni-normi/>.

² Про охорону культурної спадщини: Закон України від 16 вер. 2020 р. № 1805-III. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>.

³ Склад та зміст проектної документації на будівництво. ДБН А.2.2-3:2014. <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/tech-reg/normuvannia/derzhavni-ta-galuzevi-budivelni-normi/>.

– особою, відповідальною за здійснення технічного нагляду, не оформлювалися акти виконаних з недоліками робіт, не вимагалося від підрядника виконання робіт відповідно до проектно-кошторисної документації, усунення відхилень від проектних рішень, перевірка відповідності виконаних будівельно-монтажних робіт проектним рішенням та вимогам державних стандартів, будівельних норм і правил¹.

Водночас поширеною є практика, коли правопорушення кваліфікуються за різними частинами ст. 96 КУпАП, оскільки об'єднують у собі ознаки декількох порушень. Так, наприклад: Відповідно до акту №21-пп від 23 січня 2020 року, складеного за результатами позапланової перевірки Інспекції ДАБК у м. Л. щодо дотримання суб'єктами містобудування вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, стандартів і правил на об'єкті, було встановлено, що ОСОБОЮ_1 проведено реконструкцію квартири АДРЕСА_1, з втручанням в несучі та огорожувальні конструкції житлового будинку, без проектної та дозвільної документації, а саме отримання дозволу на виконання будівельних робіт у відповідному органі державного архітектурно-будівельного контролю. Відповідно до ДСТУ 8855:2019 «Визначення класу наслідків (відповідальності)» вищевказаний об'єкт будівництва належить до об'єктів із середніми наслідками (СС2). На час проведення даної перевірки за вищевказаною адресою будівельні роботи не проводились. На підставі вищевказаного акту головним спеціалістом відділу інспекційної роботи Інспекції ДАБК у м. Л. складено відносно ОСОБА_1 протоколи про адміністративні правопорушення за ч. 1 та ч. 6 ст. 96 КУпАП, надано притис про усунення порушення вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, стандартів і правил з вимогою вчинити дії щодо усунення виявлених порушень шляхом приведення об'єкта самостійного будівництва у відповідність до вимог чинного законодавства у сфері містобудівної діяльності².

Ще одним прикладом є наступне рішення суду: Судом переглядалась справа, відповідно до якої постановою відповідача ОСОБА_1 було визнано винним у вчиненні адміністративного правопорушення передбаченого частиною першою статті 96 КУпАП та накладено стягнення у вигляді штрафу в розмірі 1700,00 грн. Вказане адміністративне стягнення було накладено за наведення недостовірних даних, які були вказані останнім в пункті 11.1 декларації про готовність об'єкта до експлуатації. Перевіривши доводи касаційної скарги, правильність застосування норм матеріального та процесуального права судами попередніх інстанцій, Суд дійшов наступних висновків: заповнення та подання документів обов'язується вчиненням разової дії у певний час, яка в свою чергу завершується моментом реєстрації

¹ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 30.07.2020. Справа №521/15813/16-а. Єдиний Державний Реєстр Судових Рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90713953>.

² Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду м. Львів від 28.07.2020 р. Справа № 464/1319/20. Провадження № А/857/7293/20. Єдиний Державний Реєстр Судових Рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90673993>.

такого документу уповноваженим органом. У випадку, що переглядався Верховним судом, після реєстрації декларації, уповноважений орган у встановлені строки не вчинив жодних дій щодо відомостей, зазначених у декларації, а тому порушення, передбачене ч.1 ст.96 КУпАП не може вважатися тривалим¹. У даному випадку недостовірні дані було зазначено відповідачем у декларації про готовність об'єкта до експлуатації, однак у постанові останнього визнано винним у вчиненні адміністративного правопорушення передбаченого частиною першою статті 96 КУпАП.

2. Виконання підготовчих робіт без подання повідомлення про початок виконання зазначених робіт, якщо подання такого повідомлення є обов'язковим.

У даному повідомленні зазначаються (у випадку порушення можуть містити недостовірні відомості) наступні дані:

- найменування органу, якому надсилається повідомлення;
- прізвище, ім'я та по батькові замовника;
- місце проживання замовника, серія і номер паспорта, номер телефону;
- дата складання повідомлення про початок виконання підготовчих робіт;
- найменування об'єкта будівництва згідно з містобудівними умовами і обмеженнями;
- поштова/будівельна адреса об'єкта будівництва згідно з правостановлюючим документом на землю;
- вид будівництва, до якого віднесені роботи, що виконуються на об'єкті відповідно до містобудівних умов і обмежень;
- зазначається документ, на підставі якого використовується земельна ділянка для будівництва (державний акт, свідоцтво про право власності на землю, договір оренди/суперфіцію), дата, номер.
- особистий підпис, прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи – замовника.

Відомості щодо земельної ділянки не зазначаються у разі реконструкції, реставрації або капітального ремонту об'єктів будівництва без зміни зовнішніх геометричних розмірів їх фундаментів у плані.²

Порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва полягає в тому, що в процесі дослідження об'єктивної сторони припускаються помилок, які призводять до порушення процедури складання протоколу про адміністративне правопорушення в частині кваліфікації діяння та подальшого винесення незаконної постанови посадовими особами.

¹ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 23 грудня 2019 року. Провадження №К/9901/13498/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86552118>.

² Роз'яснення щодо процедур отримання документів, необхідних відповідно до законодавства для здійснення будівництва об'єктів (залежно від категорії складності). URL: <https://dabi.gov.ua/napryamky-diyalnosti/dozvilni-protsedury/roz-yasnennya-shhodo-protsedur-otrymannya-dokumentiv-neobkhidnyh-vidpovidno-do-zakonodavstva-dlya-zdiysnennya-budivnytstva-ob-yektiv-zalezhno-vid-kategoriyi-skladnosti/>.

Такі постанови згодом оскаржують, що в більшості випадків призводить до скасування судом постанови та визнання незаконними дій суб'єкта владних повноважень у частині винесення постанови про адміністративне правопорушення, передбачене певною частиною ст. 96 КУпАП¹.

Таким чином, оскільки відповідно до встановленого механізму фіксації повідомлення про початок виконання будівельних робіт і лише на підставі відповідного наказу ДІАМ України чи її територіального органу Уповноважені особи виключають дані про реєстрацію такого повідомлення, об'єктивною стороною вищевказаного порушення буде виконання будь-яких підготовчих робіт без подання повідомлення про початок виконання зазначених робіт. Саме факт не подання повідомлення, виступає ключовою об'єктивною ознакою.

3. Виконання будівельних робіт без:

– подання повідомлення про початок виконання будівельних робіт щодо об'єктів, будівництво яких здійснюється на підставі будівельного паспорта;

– подання повідомлення про початок виконання зазначених робіт щодо об'єктів з незначними наслідками (СС1), крім, передбачених частиною четвертою ст. 96 КУпАП;

– дозволу на виконання зазначених робіт, вчинене щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми наслідками (СС2);

– дозволу на виконання зазначених робіт, вчинене щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із значними наслідками (СС3).

Повідомлення про початок виконання будівельних робіт стосується об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними (СС1) наслідками, та щодо об'єктів, будівництво яких здійснюється на підставі будівельного паспорта та які не потребують отримання дозволу на виконання будівельних робіт.

Відповідно до статті 34 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», замовник має право виконувати будівельні роботи після:

1) подання замовником повідомлення про початок виконання будівельних робіт відповідному органу державного архітектурно-будівельного контролю - щодо об'єктів будівництва, які за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1), та щодо об'єктів, будівництво яких здійснюється на підставі будівельного паспорта та які не потребують отримання дозволу на виконання будівельних робіт згідно з переліком об'єктів будівництва, затвердженим Кабінетом Міністрів України. Форма повідомлення про початок виконання будівельних робіт та порядок його подання визначаються Кабінетом Міністрів України;

2) видачі замовнику органом державного архітектурно-будівельного контролю дозволу на виконання будівельних робіт - щодо об'єктів, які за

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми (CC2) та значними (CC3) наслідками або підлягають оцінці впливу на довкілля згідно із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля»¹.

Для отримання будівельного паспорта замовник звертається до відповідного уповноваженого органу містобудування та архітектури (структурного підрозділу районної державної адміністрації, виконавчого комітету міської ради) із заявою наведеної форми, до якої додаються:

- засвідчена в установленому порядку копія документа, що засвідчує право власності чи користування земельною ділянкою або договір суперфіцію (під терміном «засвідчена в установленому порядку» мається на увазі або нотаріальне посвідчення документа або посвідчення документа керівником підприємства, установи, організації, що надає такий документ);

- засвідчена в установленому порядку згода співвласників земельної ділянки (житлового будинку) на забудову (у разі необхідності) (зазначенні вимоги застосовуються у випадках, коли наміри забудови мають не всі співвласники земельної ділянки або домоволодіння. Крім того, зазначена норма, у вигляді договору суперфіцію, має бути задіяна у разі передачі права на забудову іншій особі, що не є власником земельної ділянки);

- ескізи наміри забудови (виконується у довільній графічній та текстовій формі і містить інформацію щодо місця розташування будівель та споруд на земельній ділянці, відстаней до меж сусідніх земельних ділянок та розташованих на них об'єктів, інженерних мереж і споруд, фасадів та планів поверхів об'єктів із зазначенням габаритних розмірів, переліку систем інженерного забезпечення, у тому числі автономного, що плануються до застосування, тощо);

- проект будівництва (розробляється та включається до будівельного паспорта лише за бажанням замовника).

На підставі отриманого пакета документів структурний підрозділ уповноваженого органу містобудування та архітектури визначає відповідність намірів забудови земельної ділянки вимогам чинної містобудівної документації на місцевому рівні, планувальним рішенням проектів садівницьких та дачних товариств, державним будівельним нормам, стандартам і правилам та за його результатами протягом десяти робочих днів:

А) комплектує будівельний паспорт схемою забудови земельної ділянки, яка виготовляється за наведеною формою; готує пам'ятку замовнику індивідуального будівництва вносить електронний витяг із матеріалів будівельного паспорта в базу даних містобудівного кадастру (у разі його створення) з присвоєнням йому індивідуального номера; реєструє будівельний паспорт у журналі реєстрації будівельних паспортів або автоматизованій системі електронного документообігу; надає замовнику примірник будівельного паспорта, підписаний керівником уповноваженого органу містобудування і архітектури;

¹ Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>.

Б) надає відмову у видачі будівельного паспорту з відповідним обґрунтуванням.

У разі позитивного результату, після направлення замовником згідно із статтею 34 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» відповідного повідомлення до органів державного архітектурно-будівельного контролю зареєстрований будівельний паспорт є підставою для виконання будівельних робіт.¹

Оскільки уповноважені особи не наділені повноваженнями відмовляти у реєстрації отриманих повідомлень про початок виконання, підготовчих чи будівельних робіт та, відповідно, не встановлено підстав для такої відмови. Натомість є єдиною підставою для початку виконання підготовчих чи будівельних робіт.

Дозвіл на виконання будівельних робіт видається органами державного архітектурно-будівельного контролю на безоплатній основі протягом десяти робочих днів з дня реєстрації заяви.

За наявності дозволу на виконання будівельних робіт отримання замовником та генеральним підрядником чи підрядником (у разі якщо будівельні роботи виконуються без залучення субпідрядників) інших документів дозвільного характеру для виконання будівельних робіт та видалення зелених насаджень у межах будівельного майданчика не вимагається.

Прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1), та об'єктів, будівництво яких здійснювалося на підставі будівельного паспорта, здійснюється шляхом реєстрації відповідним органом державного архітектурно-будівельного контролю на безоплатній основі поданої замовником декларації про готовність об'єкта до експлуатації протягом десяти робочих днів з дня реєстрації заяви за відсутності дозволу на виконання зазначених робіт².

4. Наведення недостовірних даних у:

– повідомленні про початок виконання підготовчих робіт;

Підготовчі роботи – це роботи з підготовки земельної ділянки, влаштування огороження будівельного майданчика та знесення будівель і споруд, порушення елементів благоустрою в межах відведеної земельної ділянки, вишукувальні роботи, роботи із спорудження тимчасових виробничих та побутових споруд, необхідних для організації і обслуговування будівництва, улаштування під'їзних шляхів, складування будівельних матеріалів, підведення тимчасових інженерних мереж, а також з винесення інженерних мереж та видалення зелених насаджень.

¹ Роз'яснення щодо процедур отримання документів, необхідних відповідно до законодавства для здійснення будівництва об'єктів (залежно від категорії складності). URL: <https://dabi.gov.ua/napryamky-diyalnosti/dozvilni-protsedury/roz-yasnennya-shhodo-protsedur-otrymannya-dokumentiv-neobhidnyh-vidpovidno-do-zakonodavstva-dlya-zdiysnennya-budivnytstva-ob-yektiv-zalezno-vid-kategoriyi-skladnosti/>.

² Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>.

Документи, що надають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, подаються за вибором замовника до відповідного органу державного архітектурно-будівельного контролю особисто через центр надання адміністративних послуг або через електронний кабінет шляхом подання засобами програмного забезпечення Єдиного державного веб-порталу електронних послуг або заповнюються та надсилаються рекомендованим листом з описом вкладення до центру надання адміністративних послуг.

Центри надання адміністративних послуг під час прийняття документів у замовників, адміністратори центрів надання адміністративних послуг через кабінет на Порталі Дія або електронний кабінет користувача створюють заявку з накладенням електронного підпису, завантажують до кабінету шляхом сканування документи, що подані заявником, та надсилають до відповідного органу державного архітектурно-будівельного контролю.

Адміністратор центру надання адміністративних послуг вносить відомості, необхідні для отримання адміністративних послуг у сфері будівництва, з використанням кабінету на Порталі Дія засобами програмного забезпечення Єдиного державного веб-порталу електронних послуг.

Центри надання адміністративних послуг повертають замовнику документи, які були надіслані рекомендованим листом до центру надання адміністративних послуг, та інформують замовника щодо внесення таких документів до електронної системи та надсилання їх до відповідного органу державного архітектурно-будівельного контролю.

Виключно в електронній формі через електронний кабінет або іншу державну інформаційну систему, інтегровану з електронним кабінетом, користувачами якої є замовник та відповідний орган державного архітектурно-будівельного контролю, подаються документи для отримання права на виконання підготовчих та будівельних робіт щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками (крім об'єктів, на які поширюється дія Закону України «Про державну таємницю»).

Створення та подання електронних документів, завантаження документів, необхідних для отримання адміністративних та інших послуг у сфері будівництва, отримання відомостей (даних) про стан розгляду електронних документів та результати їх розгляду здійснюється через електронний кабінет відповідно до Порядку ведення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 р. № 681.

За зверненням замовника орган, що здійснює розгляд документів, повертає без розгляду подані документи, якщо до моменту надходження заяви не було прийнято рішення. У випадку надходження декількох однакових ідентичних документів щодо одного і того ж об'єкта розгляд таких документів проводиться одночасно, рішення приймається щодо одного документа, а інші ідентичні документи повертаються без розгляду¹.

¹ Порядок виконання підготовчих та будівельних робіт. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-2011-%D0%BF#Text>:

У даному повідомленні зазначаються (у випадку порушення можуть містити недостовірні відомості) наступні дані:

- найменування органу, якому надсилається повідомлення;
- прізвище, ім'я та по батькові замовника (заповнюється лише фізичними особами);

- місце проживання замовника, серія і номер паспорта, номер телефону;
- дата складання повідомлення про початок виконання підготовчих робіт;
- найменування об'єкта будівництва згідно з проектною документацією, розробленою відповідно до вимог Порядку розроблення проектної документації на будівництво об'єктів, затвердженого наказом Мінрегіонбуду України 16.05.2011 № 45 та ДБН А.2.2-3-2012 «Склад та зміст проектної документації на будівництво об'єктів»;

- поштова/будівельна адреса об'єкта будівництва згідно з правостановлюючим документом на землю;

- вид будівництва, до якого віднесені роботи, що виконуються на об'єкті відповідно до містобудівних умов і обмежень;

- зазначається документ, на підставі якого використовується земельна ділянка для будівництва (державний акт, свідоцтво про право власності на землю, договір оренди/суперфіцію), дата, номер.¹

– повідомленні про початок виконання будівельних робіт щодо об'єктів, будівництво яких здійснюється на підставі будівельного паспорта;

У даному повідомленні зазначаються (у випадку порушення можуть містити недостовірні відомості) наступні дані:

- прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи – замовника;
- місце проживання фізичної особи – замовника, серія і номер паспорта, номер телефону;

- фізичними особами не заповнюється;

- необхідно підкреслити, що повідомлення складається саме про початок виконання будівельних робіт, а не про зміну даних у поданому раніше повідомленні;

- дата складання повідомлення про початок виконання будівельних робіт;

- найменування об'єкта будівництва згідно з проектною документацією або будівельним паспортом;

- поштова/будівельна адреса об'єкта будівництва згідно з правостановлюючим документом на землю, проектом будівництва чи будівельним паспортом;

- вид будівництва, до якого віднесені роботи, що виконуються на об'єкті, відповідно до проектної документації чи будівельного паспорта;

- код об'єкта будівництва згідно з Державним класифікатором будівель та споруд ДК 018- 2000;

¹Зразок заповнення повідомлення про початок виконання підготовчих робіт. URL: <https://dabi.gov.ua/napryamky-diyalnosti/dozvilni-protsedury/roz-yasnennya-shhodo-protsedur-otrymannya-dokumentiv-neobhidnyh-vidpovidno-do-zakonodavstva-dlya-zdiysnennya-budivnytstva-ob-yektiv-zalezhno-vid-kategoriyi-skladnosti/>.

- номер будівельного паспорта;
- найменування органу, який видав будівельний паспорт, дата видачі;
- найменування проектувальника, його код згідно з ЄДРПОУ, інформація про фахівця, під керівництвом якого розроблена проектна документація (заповнюється у разі будівництва за проектом);
- дата затвердження замовником проектної документації (заповнюється у разі будівництва за проектом);
- відомості щодо експертної організації та експерта зазначаються стосовно об'єктів, для яких проводилася експертиза проекту відповідно до Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2011 № 560;
- прізвище, ім'я та по батькові відповідальної особи проектувальника, що здійснює авторський нагляд (заповнюється у разі будівництва за проектом);
- зазначається документ, на підставі якого використовується земельна ділянка для будівництва (державного акт, свідоцтво про право власності на землю, договір оренди/суперфіцію), дата, номер документу. Відомості щодо земельної ділянки не зазначаються у разі реконструкції, реставрації або капітального ремонту об'єктів будівництва без зміни зовнішніх геометричних розмірів їх фундаментів у плані¹.
- *повідомленні про початок виконання будівельних робіт, вчинені щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1), крім порушень, передбачених частиною четвертою ст. 96 КУпАП;*
- *декларації про готовність об'єкта до експлуатації, вчинені щодо об'єктів, будівництво яких здійснювалося на підставі будівельного паспорта;*
- *декларації про готовність об'єкта до експлуатації, вчинені щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1), крім порушень, передбачених частиною восьмою ст. 96 КУпАП;*
- *в акті готовності об'єкта до експлуатації, вчинені щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми наслідками (СС2);*
- *в акті готовності об'єкта до експлуатації, вчинені щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із значними наслідками (СС3).*

Водночас варто зазначити, що окремі проблемні питання виникають стосовно узгодженості диспозицій ст. 96 КУпАП із положеннями, виписаними у Законі України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності»². Дана правова позиція міститься, зокрема, у

¹ Зразок заповнення повідомлення про початок виконання будівельних робіт. URL: <https://dabi.gov.ua/napryamky-diyalnosti/dozvilni-protsedury/roz-yasnennya-shhodo-protsedur-otrymannya-dokumentiv-neobhidnyh-vidpovidno-do-zakonodavstva-dlya-zdiysnennya-budivnytstva-ob-yektiv-zalezho-vid-kategoriyi-skladnosti/>.

² Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності: Закон України від 10.06.2017 №208/94-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208/94-вр>.

постанові Верховного Суду від 23 липня 2019 року у справі № 826/5607/17¹. Однак досліджуючи судову практику, можна дійти висновку, що у більшості випадків розглядаючи справи з приводу регулювання містобудівної діяльності та землекористування, суд керується трьома ключовими законодавчими актами: Постановою Кабінету Міністрів України № 466 від 13.04.2011 року, якою затверджено «Порядок виконання підготовчих та будівельних робіт»² де у п. 11 зазначено, що замовник несе відповідальність за повноту та достовірність даних, зазначених у поданому ним повідомленні, за виконання будівельних робіт без подання повідомлення та за порушення вимог, визначених цим Порядком; Законом України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності»³; Кодексом України про адміністративні правопорушення⁴.

Водночас маємо ситуацію, коли особи завідомо свідомо порушують вимоги законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва шляхом подання недостовірних даних у деклараціях, повідомленнях та інших документах. Так, наприклад, під час перевірки встановлено, що ОСОБА_1 та ОСОБА_2 наведено недостовірні дані в повідомленні про початок виконання будівельних робіт стосовно необхідності отримання містобудівних умов та обмежень забудови земельної ділянки та документа, який посвідчує право власності або користування земельною ділянкою, розроблення проектної документації, проведення експертизи проекту, забезпечення здійснення авторського та технічного нагляду. При цьому, у вищезазначеному повідомленні присутня відмітка, що ОСОБА_1 та ОСОБА_2 відомо, що за подання не в повному обсязі та недостовірних даних, зазначених у повідомленні, встановлена відповідальність відповідно до закону, що підтверджується їх підписами⁵.

Таким чином об'єктивною стороною вищевказаного адміністративного правопорушення є надання недостовірних даних (яке судячи із результатів дослідження судової практики може бути як умисним, так і з не обережності, наприклад технічна помилка, описка тощо) у повідомленнях про початок виконання підготовчих робіт, повідомленнях про початок виконання будівельних робіт, деклараціях про готовність об'єкта до експлуатації, актах готовності об'єкта до експлуатації.

¹ Постанова Верховного Суду України від 23 липня 2019 року №826/9967/18. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/83356090>.

² Постанова Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 р. № 466 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2015 р. № 747). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-2011-п>.

³ Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності: Закон України від 10.06.2017 №208/94-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208/94-вр>.

⁴ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

⁵ Постанова Суворовського районного суду м. Одеси від 09.02.2020 р. Справа №523/18792/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88007970>

5. Експлуатація об'єктів будівництва не прийнятих в експлуатацію:

– вчинена щодо об'єктів, будівництво яких здійснювалося на підставі будівельного паспорта;

– вчинена щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (CC1), крім порушень, передбачених частиною восьмою ст. 96 КУпАП;

– вчинена щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми наслідками (CC2).

Поняття «експлуатація не прийнятого в експлуатацію об'єкта» не може тлумачитися як триваюче правопорушення. Змістом цього правопорушення є невиконання обов'язку із введення в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта містобудування до початку його експлуатації. Суспільна небезпека такого правопорушення насамперед полягає не у недотриманні встановленого правопорядку, а в небезпеці, яка може мати місце в результаті відсутності контролю за безпечністю побудованого об'єкта містобудування з початку його використання¹.

Частина восьмої статті 39 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» з урахуванням змін встановлює, що експлуатація закінчених будівництвом об'єктів, не прийнятих (якщо таке прийняття передбачено законодавством) в експлуатацію, забороняється².

Чинним законодавством, залежно від класу наслідків (відповідальності) визначено два механізми прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів:

– через реєстрацію декларації про готовність об'єкта до експлуатації для об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (CC1), та об'єктів, будівництво яких здійснено на підставі будівельного паспорта;

– через видачу сертифіката для об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми (CC2) та значними (CC3) наслідками³.

Водночас окремо слід виділити порядок прийняття в експлуатацію об'єктів за будівельною амністією. Кожному з наведених варіантів притаманні свої особливості та проблемні моменти, які впливають на реалізацію будівельних проєктів.

Так, наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства від 03.07.2018 р. №158⁴, прийняття в

¹ Постанова Шостого Апеляційного Адміністративного Суду м. Київ від 23.07.2019. Справа № 826/10995/17. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/83216036>.

² Постанова Шостого Апеляційного Адміністративного Суду м. Київ від 23.07.2019. Справа № 826/10995/17. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/83216036>.

³ Хапко Ю. Нюанси введення об'єкта в експлуатацію. ЮРИСТ & ЗАКОН. №14. URL: <https://totum.ua/nyuansi-vvedennya-obekta-v-ekspluatatsiyu/>.

⁴ Про затвердження Порядку проведення технічного обстеження і прийняття в експлуатацію індивідуальних (садибних) житлових будинків, садових, дачних будинків, господарських (присадибних) будівель і споруд, будівель і споруд сільськогосподарського призначення, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (CC1), збудовані

експлуатацію збудованих у період з 05.08.92 до 09.04.2015 без оформлення дозвільних документів індивідуальних (садибних) житлових будинків, садових, дачних будинків загальною площею до 300 кв. м., а також господарських (присадибних) будівель і споруд загальною площею до 300 кв. м. та будівель і споруд сільськогосподарського призначення, збудованих до 12.03.2011, здійснюється в спрощеному порядку за результатами технічного обстеження. Однак реалізація процедури будівельної амністії була проблемною з огляду на вимогу отримати довідку про відповідність місця розташування об'єкта державним будівельним нормам, оскільки більшість об'єктів, які претендували на застосування будівельної амністії, не відповідають чинним ДБН. Зазначену проблему було знято після прийняття наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства від 14.12.2018 р. №342¹, яким скасована необхідність отримання такої довідки.¹

Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» визначено вичерпний перелік підстав для відмови у видачі сертифіката:

- неподання документів, необхідних для прийняття рішення про видачу сертифіката;

- виявлення недостовірних відомостей у поданих документах;

- не відповідність об'єкта проектній документації на будівництво такого об'єкта та/або вимогам будівельних норм і правил, у тому числі щодо доступності об'єкта для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

- не виконання вимог, передбачених Законом України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання», щодо оснащення будівлі вузлами обліку відповідних комунальних послуг¹.

Відповідно до Порядку прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів для отримання сертифіката замовник повинен подати до органу державного архітектурно-будівельного контролю лише два документи за встановленими формами: заяву про прийняття в експлуатацію об'єкта та видачу сертифіката та акт готовності об'єкта до експлуатації.

Проте цим же Порядком встановлено, що під час розгляду питання прийняття в експлуатацію об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками, орган державного архітектурно-будівельного контролю має право одержувати

на земельній ділянці відповідного цільового призначення без дозвільного документа на виконання будівельних робіт. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 03.07.2018 р. № 158. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0976-18#Text>.

¹ Про затвердження Змін до Порядку проведення технічного обстеження і прийняття в експлуатацію індивідуальних (садибних) житлових будинків, садових, дачних будинків, господарських (присадибних) будівель і споруд, будівель і споруд сільськогосподарського призначення, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1), збудовані на земельній ділянці відповідного цільового призначення без дозвільного документа на виконання будівельних робіт. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 14.12.2018 р. № 342. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1489-18#Text>

проектну та виконавчу документацію, визначені будівельними нормами, стандартами й правилами, а також матеріали, відомості, довідки, пояснення з питань, що виникають під час огляду об'єкта, тощо (п. 25 Порядку).

Передбачено, що без отримання дозвільних документів та прийняття в експлуатацію можна здійснювати нове будівництво, реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт об'єктів військового призначення, а також переобладнання та перепланування будівель та інженерних споруд установ виконання покарань, слідчих ізоляторів.

Таким чином об'єктивна сторона вищевказаного адміністративного правопорушення полягає у експлуатації об'єктів без отримання у встановленому законом порядку документів (декларації або сертифікату) щодо введення об'єкту в експлуатацію, або експлуатація останніх без узаконення їх шляхом спрощеного порядку за результатами технічного обстеження, передбаченого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства від 03.07.2018 р. № 158¹.

6. Незабезпечення замовником:

– здійснення авторського нагляду, якщо такий нагляд є обов'язковим згідно вимог законодавства;

– здійснення технічного нагляду, якщо такий нагляд є обов'язковим згідно вимог законодавства.

У частині 4 статті 11 ЗУ «Про архітектурну діяльність»² зазначено, що порядок проведення авторського та технічного нагляду устанавлюється Кабінетом Міністрів України.

Кабінетом Міністрів України затверджено Постанову від 11.07.2007 р. №903 «Про авторський та технічний нагляд під час будівництва об'єкта архітектури»³.

Авторський нагляд здійснюється архітектором автором проекту об'єкта архітектури, іншими розробниками затвердженого проекту або уповноваженими особами відповідно до законодавства та договору із замовником (забудовником) протягом усього періоду будівництва і передбачає контроль за відповідністю будівельно-монтажних робіт проекту.⁴

¹ Про затвердження Порядку проведення технічного обстеження і прийняття в експлуатацію індивідуальних (садибних) житлових будинків, садових, дачних будинків, господарських (присадибних) будівель і споруд, будівель і споруд сільськогосподарського призначення, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (CC1), збудовані на земельній ділянці відповідного цільового призначення без дозвільного документа на виконання будівельних робіт. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 03.07.2018 р. № 158. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0976-18#Text>

² Про архітектурну діяльність. Закон України від 01.03.2020 р. № 687-XIV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14#Text>.

³ Про авторський та технічний нагляд під час будівництва об'єкта архітектури. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 р. № 903. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2007-%D0%BF#Text>.

⁴ Про авторський та технічний нагляд під час будівництва об'єкта архітектури. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 р. № 903. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2007-%D0%BF#Text>.

Технічний нагляд забезпечує замовник (забудовник) протягом усього періоду будівництва об'єкта з метою здійснення контролю за дотриманням проектних рішень та вимог державних стандартів, будівельних норм і правил, а також контролю за якістю та обсягами робіт, виконаних під час будівництва або зміни (зокрема шляхом знесення) такого об'єкта.¹

Замовник – фізична або юридична особа, яка має у власності або у користуванні земельну ділянку, подала у встановленому законодавством порядку заяву (клопотання) щодо її забудови для здійснення будівництва або зміни (у тому числі шляхом знесення) об'єкта містобудування².

Аналізуючи вищевказані нормативно-правові акти, а також Постанову Вишого Адміністративного Суду України від 25 серпня 2015 року № К/800/67663/14³ щодо провадження відносно незабезпечення замовником будівництва здійснення технічного нагляду та авторського нагляду, де суд дослідивши матеріали провадження дійшов висновку, що здійснення авторського та технічного нагляду здійснюється не лише під час будівництва об'єкта архітектури, а протягом усього періоду будівництва того чи іншого об'єкту архітектури, можна зробити висновок про фактичну відсутність часових рамок та/або обмежень відносно забезпечення здійснення авторського та технічного нагляду.

Тривалість авторського та технічного нагляду, на наш погляд, доцільно визначати відповідно до загальної тривалості періоду будівництва, яка в свою чергу регулюється ДСТУ Б А.3.1-22:2013 «Визначення тривалості будівництва об'єктів»⁴.

Водночас не зважаючи на вказівку у законодавстві відносно відповідальності за незабезпечення замовником здійснення авторського та технічного нагляду, якщо такий нагляд є **обов'язковим згідно вимог законодавства** – переліку коли такий нагляд є обов'язковим у законодавчій базі немає. Фактично законодавець Постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 р. №903 «Про авторський та технічний нагляд під час будівництва об'єкта архітектури» безальтернативно зобов'язує замовника до здійснення авторського та технічного нагляду протягом усього періоду будівництва того чи іншого об'єкту архітектури.

Водночас, згідно з роз'ясненням Держбуду від 16.02.99 №14/6-39 авторський нагляд за будівництвом чи ремонтом об'єктів комунального господарства здійснюється в обов'язковому порядку при кошторисній вартості будівництва більш ніж 600 тис. грн. Однозначно можна стверджувати, що авторський нагляд є не обов'язковим, коли будівництво ведеться на підставі не

¹ Про авторський та технічний нагляд під час будівництва об'єкта архітектури. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 № 903. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2007-%D0%BF#Text>.

² Про внесення змін до Закону України "Про архітектурну діяльність". Закон України від 01.08.2006 № 58-V. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-16#Text>.

³ Постанова БАСУ від 27.08.2015 року у справі № 822/3347/14. URL: https://protocol.ua/tu/postanова_vasu_vid_27_08_2015_roku_u_spravi_822_3347_14/.

⁴ Визначення тривалості будівництва об'єктів. ДСТУ БА.3.1-22:2013. URL: http://ksv.do.am/GOST/DSTY_ALL/DSTY4/dsty_b_a.3.1-22-2013.pdf.

проекту, а будівельного паспорта, зокрема для індивідуального житлового будинку, садового, дачного будинку, господарських будівель і споруд, гаражів, елементів благоустрою та озеленення земельної ділянки. Це ж саме стосується й випадків обов'язкового проведення технічного нагляду в будівництві. У Порядку здійснення технічного нагляду під час будівництва об'єкта архітектури, затвердженого постановою КМ від 11.07.2007 №903, їх чітко не встановлено. Лише зазначено, що технічний нагляд проводиться під час виконання робіт з нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту будівель і споруд, а також технічного переоснащення діючих підприємств. Водночас у затвердженій формі повідомлення про початок виконання будівельних робіт (Додаток 1 до постанови КМ «Деякі питання виконання підготовчих та будівельних робіт» від 13.04.2011 №466) інформація про цей нагляд узагалі відсутня. Це дає підстави вважати його факультативним, тобто на розсуд замовника, під час індивідуального житлового будівництва¹.

Таким чином об'єктивна сторона адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 96 КУпАП України в частині **незабезпечення замовником** здійснення авторського а також технічного нагляду, якщо останні є обов'язковими згідно вимог законодавства, полягає у протиправних діях замовника будівництва, а саме у невиконанні покладених на нього законодавством обов'язків щодо забезпечення авторського та технічного нагляду на об'єкті будівництва. Таке «невиконання» полягає насамперед у не заключенні договору замовником (забудовником) із генеральним проектувальником або особами, що мають виданий відповідно до законодавства архітектурно-будівельною атестаційною комісією кваліфікаційний сертифікат. Важливим у даному випадку є той момент, що замовником може бути залучено для здійснення авторського та технічного нагляду особа, яка, наприклад, перебуває у штаті організації (тобто окремо договір заключено не буде), однак остання повинна мати відповідний кваліфікаційний сертифікат, виданий відповідно до законодавства архітектурно-будівельною атестаційною комісією. Так, наприклад *Державна архітектурно-будівельна інспекція роз'яснила в листі від 16.01.2009 №22/7-195 «Щодо здійснення технічного нагляду», що замовник (забудовник) може забезпечити здійснення технічного нагляду на підконтрольних об'єктах будівництва у два способи:*

1) власними силами (у разі наявності в його структурі відповідних кваліфікованих працівників, які відповідають вимогам, встановленим Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників «ВІПУСК 64. Будівельні, монтажні та ремонтно-будівельні роботи», затвердженим наказом Держбуду від 13.10.99 № 249, а після затвердження і впровадження Урядом Порядку проведення професійної атестації відповідальних виконавців окремих видів робіт, пов'язаних із створенням об'єктів архітектури - фахівцями, які мають відповідний кваліфікаційний сертифікат);

¹ Норми вільного трактування. Чому збільшення штрафів для будівельників наповнило бюджет, але не впорядкувало їхньої діяльності? Закон і бізнес. URL: https://zib.com.ua/ua/print/35563-chomu_zbilshennya_shtrafov_dlya_budivelnikov_dopomoglo_napov.html

2) залучення на договірних засадах третіх осіб (суб'єктів господарювання, які мають отриману у встановленому порядку ліцензію на провадження такої діяльності).

Таким чином, здійснення суб'єктом господарювання технічного нагляду за об'єктами будівництва, замовником яких він виступає, силами відповідних структурних підрозділів або фахівців не потребує отримання ліцензій на його здійснення. Господарська діяльність із здійснення технічного нагляду суб'єктом господарювання на інших об'єктах будівництва, замовником яких він не є, підлягає ліцензуванню у встановленому законодавством порядку.¹

Лише у такому випадку здійснення авторського чи технічного нагляду буде реалізовано відповідно до вимог чинного законодавства.

Судова практика дає можливість підтвердити наше твердження про зміст об'єктивної сторони **незабезпечення замовником** здійснення авторського а також технічного нагляду, наприклад: судом апеляційної інстанції встановлено, що під час перевірки, представником позивача не було надано перевіряючому Інспекції державного архітектурно-будівельного контролю документів, що підтверджують подання позивачем повідомлення про початок будівельних робіт, а також документів щодо здійснення авторського та технічного нагляду, в тому числі, журналів авторського та технічного нагляду, **договорів про здійснення авторського та технічного нагляду, кваліфікаційних сертифікатів осіб, які здійснюють авторський та технічний нагляд за виконанням будівельних робіт на об'єкті**².

Наслідком такого порушення зазвичай є постанова службової особи контролюючого органу про накладення штрафу за правопорушення у сфері містобудівної діяльності, приписи про зупинення підготовчих та будівельних робіт, які не відповідають законодавству, будівельним нормам, державним стандартам і правилам, архітектурним вимогам, затвердженням проектним рішенням, технічним умовам та іншим нормативно-правовим актам, виконуються без повідомлення, реєстрації декларації про початок їх виконання або без отримання дозволу на виконання будівельних робіт³. Так, за результатами державного архітектурно-будівельного контролю посадовою особою інспекції складається акт перевірки відповідно до вимог, установлених постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю». У разі виявлення порушень вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, крім акта перевірки, складається протокол разом з приписом усунення порушення вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил або приписом про зупинення підготовчих та будівельних

¹ Рішення Окружного адміністративного суду м. Київ від 28.09.2018 р. Справа № 826/8001/16. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/court-document/76818460/>.

² Постанова Другого апеляційного адміністративного суду від 07.07.2020 р. Справа № 520/14022/19. Єдиний Державний Реєстр Судових Рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90234463>.

³ Постанова БАСУ від 27.08.2015 року у справі №822/3347/14. URL: https://protocol.ua/ru/postanova_vasu_vid_27_08_2015_roku_u_spravi_822_3347_14/.

робіт, які виконуються без повідомлення, реєстрації декларації про початок їх виконання або дозволу на виконання будівельних робіт.

7. Неподання чи несвоєчасне подання замовником інформації про:

– передачу права на будівництво об'єкта іншому замовнику;

Необхідність надання інформації про передачу права на будівництво об'єкта іншому замовнику передбачена Порядком виконання підготовчих робіт та Порядком виконання будівельних робіт, затвердженими постановою КМУ від 13.04.2011 р. № 466¹. Більше того, таке зобов'язання покладено на замовників і Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI².

Так, відповідно до ч. 6 ст. 36 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» у разі якщо право на будівництво об'єкта передано іншому замовнику або змінено осіб, відповідальних за проведення авторського і технічного нагляду, а також у разі коригування проектної документації на виконання будівельних робіт в установленому законодавством порядку, замовник протягом трьох робочих днів повідомляє про такі зміни відповідний орган державного архітектурно-будівельного контролю³.

Пунктом 33 постанови КМУ від 13.04.2011 р. № 466 передбачено, що у разі коли право на будівництво об'єкта передано іншому замовникові або змінено генерального підрядника чи підрядника (якщо будівельні роботи виконуються без залучення субпідрядників), чи осіб, відповідальних за проведення авторського і технічного нагляду, або відповідальних виконавців робіт, а також у разі коригування проектної документації замовник (його уповноважена особа) протягом трьох робочих днів повідомляє відповідному органу державного архітектурно-будівельного контролю через центр надання адміністративних послуг чи через електронний кабінет шляхом подання засобами програмного забезпечення Єдиного державного веб-порталу електронних послуг або рекомендованим листом з описом вкладення до центру надання адміністративних послуг⁴.

Згідно із пунктом 7 частини 2 статті 2 Закону України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» суб'єкти містобудування, які є замовниками будівництва об'єктів (у разі провадження містобудівної діяльності), або ті, що виконують функції замовника і підрядника одночасно, несуть відповідальність у вигляді штрафу за неподання чи несвоєчасне подання замовником інформації про передачу права на будівництво об'єкта іншому замовнику, зміну генерального підрядника чи

¹ Постанова Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 р. № 466 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2015 р. № 747). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-2011-п>.

² Про регулювання містобудівної діяльності. Закон України в редакції від 01.08.2020 № 3038-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>

³ Про регулювання містобудівної діяльності. Закон України в редакції від 01.08.2020 № 3038-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>

⁴ Постанова Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 р. № 466 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2015 р. № 747). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-2011-п>.

підрядника, осіб, відповідальних за проведення авторського і технічного нагляду, відповідальних виконавців робіт, а також про коригування проектної документації у випадках, коли подання такої інформації є обов'язковим згідно із законодавством¹.

Таким чином, за неподання вищевказаної інформації, передбачена адміністративна відповідальність, про що зазначено у двох нормативно-правових актах, зокрема відповідальність за такі дії передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення та Законом України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності»².

Різниця полягає насамперед у тому, що Законом України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності»³. встановлено відповідальність юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (суб'єктів містобудування) за правопорушення у сфері містобудівної діяльності.

Водночас щодо замовників будівництва в особі громадян та посадових осіб, відповідальність для них за не надання інформації про передачу права на будівництво об'єкта іншому замовнику передбачена Кодексом України про Адміністративні Правопорушення⁴.

– зміну генерального підрядника чи підрядника, осіб, відповідальних за проведення авторського і технічного нагляду, відповідальних виконавців робіт;

Такі дії повинні бути реалізовані, у разі коли право на будівництво об'єкта передано іншому замовнику або змінено генерального підрядника чи підрядника (якщо будівельні роботи виконуються без залучення субпідрядників), чи змінено осіб, відповідальних за проведення авторського і технічного нагляду, або відповідальних виконавців робіт, а також у разі коригування проектної документації.

Для зміни даних, замовнику необхідно подати наступні документи:

1. Заява про зміну даних у виданому дозволі про виконання будівельних робіт.

2. Засвідчені у встановленому порядку копії документів, що підтверджують зазначені зміни.

Вищевказані документи подаються до відповідного органу державного архітектурно-будівельного контролю за місцезнаходженням об'єкта будівництва.

Належне подання такої інформації має наслідком внесення даних до єдиного реєстру документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт і засвідчують прийняття в експлуатацію закінчених

¹ Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності: Закон України від 10.06.2017 №208/94-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208/94-вр>.

² Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності: Закон України від 10.06.2017 №208/94-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208/94-вр>.

³ Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності: Закон України від 10.06.2017 №208/94-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208/94-вр>.

⁴ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

будівництвом об'єктів, відомостей про повернення на доопрацювання, відмову у видачі, скасування та анулювання зазначених документів.

Законодавчо питання щодо зміни генерального підрядника чи підрядника, осіб, відповідальних за проведення авторського і технічного нагляду, відповідальних виконавців робіт, врегульовується Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності»¹ та Постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р. № 466 «Деякі питання виконання підготовчих і будівельних робіт»².

– про коригування проектної документації, якщо подання такої інформації є обов'язковим.

Оскільки 09 січня 2020 року набрали чинності зміни, внесені до Наказу № 314 «Про затвердження Змін до Порядку розроблення проектної документації на будівництво об'єктів»³, проектна документація на об'єкти будівництва, побудовані повністю або частково відповідно до затвердженого проекту, **не підлягає коригуванню**. Виняток становлять лише ті випадки, коли таке коригування зумовлено підвищенням у нових нормативних актах наступних вимог безпеки: забезпечення механічного опору та стійкості (міцності), електро-, вибухо-, пожежобезпечності, енергоефективності об'єкта та вимог нормативів з питань створення умов для безперешкодного доступу для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення⁴.

Зазначений виняток не застосовується до об'єктів будівництва, спорудження яких здійснюється на підставі документів, що дають право на виконання будівельних робіт, та у строки, визначені проектною документацією, якщо інше не передбачено договором на виконання будівельних робіт.⁵

Підсумовуючи вищевказане можемо констатувати, що коригування може здійснюватися відносно проектної документації на об'єкти, щодо яких, на момент введення змін до Порядку розроблення проектної документації на будівництво об'єктів, не отримано дозвіл на початок виконання будівельних робіт.

Таким чином об'єктивна сторона вищевказаного правопорушення полягає у здійсненні будь-яких будівельних робіт замовником, з передачею права на будівництво об'єкта іншому замовнику; зміною генерального підрядника чи підрядника, осіб, відповідальних за проведення авторського і технічного

¹ Про регулювання містобудівної діяльності. Закон України в редакції від 01.08.2020 № 3038-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>

² Порядок виконання підготовчих і будівельних робіт. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання виконання підготовчих і будівельних робіт» в редакції від 18.03.2020р № 466-2011-п. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-2011-%D0%BF#Text>

³ Про затвердження Змін до Порядку розроблення проектної документації на будівництво об'єктів. Наказ Міністерства розвитку громад та територій від 17.12.2019 №314. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1311-19#Text>

⁴ Порядок розроблення проектної документації на будівництво об'єктів. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 16.05.2011 № 45. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0651-11#n17>.

⁵ Порядок розроблення проектної документації на будівництво об'єктів. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 16.05.2011 № 45. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0651-11#n17>

нагляду, відповідальних виконавців робіт; коригуванням проектної документації без повідомлення про такі дії до відповідних контролюючих органів, тобто виконання робіт без права на їх виконання, за відсутності дозвільних документів.

1.2. Суб'єкт та суб'єктивна сторона складу порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва

Суб'єкт даного адміністративного проступку – спеціальний (посадові особи підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності) у чч. 3-18 статті; як громадяни, так і посадові особи – у чч. 1 і 2 цієї статті¹.

Суб'єкти порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва можуть бути класифіковані наступним чином:

1. Посадові особи підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності. *(Разом з відповідальністю суб'єкта містобудування за вчинене правопорушення до відповідальності може бути притягнута і посадова особа даного суб'єкта господарювання відповідно до норм Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема ст.ст. 96, 96¹, 97 та 108⁴²².)*

Так, відповідно до статті 14 Кодексу України про адміністративні правопорушення посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з недотриманням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їхніх службових обов'язків³.

Відповідно до постанови Пленуму Верховного Суду України № 5 від 26.04.2002 р. «Про судову практику у справах про хабарництво» при вирішенні питання, чи є та або інша особа службовою, належить керуватися правилами, які викладено в пунктах 1 і 2 примітки до ст. 364 Кримінального кодексу України *(Беручи до уваги ст. 96 КУпАПА, актуальною є Примітка 1. «Службовими особами є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також обіймають постійно чи тимчасово в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого*

¹ Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення / За заг. ред. С.В. Петкова. К. «Центр учбової літератури», 2016. С. 140.

² Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

³ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною особою підприємства, установи, організації, судом або законом»)¹. Окрім того у тексті постанови уточнюється, що особа є службовою не тільки тоді, коли вона здійснює відповідні функції чи виконує обов'язки постійно, а й тоді, коли вона робить це тимчасово або за спеціальним повноваженням, за умови, що зазначені функції чи обов'язки покладені на неї правомочним органом або правомочною службовою особою².

До посадових осіб, як суб'єктів даного адміністративного проступку, можемо віднести:

– осіб, відповідальних за забезпечення здійснення авторського та технічного нагляду (посадові особи підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності);

Так, наприклад на об'єкті «Капітальний ремонт адмінбудівлі майнового комплексу КП «Палац» замовником КП «Палац» в особі директора ОСОБА_1 не забезпечено здійснення технічного нагляду, чим порушено вимоги ст. 11 Закону України «Про архітектурну діяльність», п. 2 Порядку здійснення технічного нагляду під час будівництва об'єкта архітектури, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 11.07.2007 №903, а тому останній вчинив правопорушення, відповідальність за яке передбачена ч. 17 ст. 96 КУпАП, тому на підставі протоколу, припису та акту перевірки управлінням Державної архітектурно-будівельної інспекції винесено постанову № 212 про визнання ОСОБА_1, винним у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 17 ст. 96 КУпАП та накладення штрафу у розмірі 8500 гривень³.

– осіб, відповідальних за здійснення авторського нагляду;

Авторський нагляд здійснюється архітектором автором проекту об'єкта архітектури, іншими розробниками затвердженого проекту або уповноваженими особами відповідно до законодавства та договору із замовником (забудовником) протягом усього періоду будівництва і передбачає контроль за відповідністю будівельно-монтажних робіт проекту⁴.

Так, наприклад, у ході перевірки встановлено, що власником приміщення по АДРЕСА_1, приміщення №503, ОСОБА_1 самовільно виконуються будівельні роботи без дозволу на їх виконання. На момент перевірки встановлено, що журнал авторського нагляду на об'єкті будівництва відсутній та за весь період проведення позапланової перевірки не пред'явлений. Таким чином,

¹ Кримінальний кодекс України. Закон від 05.04.2001 № 2341-III. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/paran2533#n2533>.

² Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 26.04.2002 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text>.

³ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 17.09.2020 р. Справа № 482/1329/16-а. Провадження № К/9901/44880/18. Єдиний Державний Реєстр Судових Рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91642217>

⁴ Про авторський та технічний нагляд під час будівництва об'єкта архітектури. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 №903. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2007-%D0%BF#Text>

замовником будівництва ОСОБА_1 не забезпечено здійснення авторського нагляду за будівництвом за вищевказаною адресою. Також на момент перевірки встановлено, що виконавча документація на об'єкті будівництва відсутня та за весь період проведення позапланової перевірки не пред'явлена¹.

– **осіб, відповідальних за здійснення технічного нагляду;**

Технічний нагляд забезпечує замовник (забудовник) протягом усього періоду будівництва об'єкта з метою здійснення контролю за дотриманням проектних рішень та вимог державних стандартів, будівельних норм і правил, а також контролю за якістю та обсягами робіт, виконаних під час будівництва або зміни (зокрема шляхом знесення) такого об'єкта.²

Так, наприклад, оскільки на момент перевірки і під час розгляду справи ОСОБА_1 не підтверджено правомірність виконання будівельних робіт з реконструкції об'єкту відповідним повідомленням про виконання цих робіт, забезпеченням авторського і технічного надглядів, відносно ОСОБА_1 винесено постанову якою останню визнано винною у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 13 ст. 96 КУпАП та накладено штраф в розмірі 17 000 грн.; постанову від 21.05.2019 року №399/19, якою ОСОБА_1 визнано винною у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 12 ст. 96 КУпАП та накладено штраф в розмірі 17 000 грн.; постанову від 21.05.2019 року №400/19, якою ОСОБА_1 визнано винною у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 96 КУпАП та накладено штраф в розмірі 10 200 грн. Оскільки у спірному випадку мав місце одночасний розгляд адміністративних справ одним і тим же органом (посадовою особою), на підставі одного акту перевірки, відносно однієї особи, суд першої інстанції дійшов правильного висновку, що з урахуванням вимог, передбачених ч. 2 ст. 36 КУпАП, за вчинення позивачем адміністративних правопорушень, передбачених ч.ч. 5, 12, 13 ст. 96 КУпАП, слід накласти стягнення в межах санкцій, встановленої за більш серйозне правопорушення з числа вчинених, а саме за ч. 13 ст.96 КУпАП в розмірі тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян - у сумі 17 000 грн³.

2. Громадяни (фізичні особи).

У даному випадку суб'єктом адміністративного проступку виступає фізична особа (замовник), яка має у власності або у користуванні земельну ділянку, об'єкт нерухомості тощо. Поручуючи вимоги законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва, останні несуть адміністративну відповідальність. Так, наприклад, під час позапланової перевірки дотримання суб'єктом містобудування вимог законодавства у сфері

¹ Постанова п'ятого апеляційного адміністративного суду м. Одеса. Справа № 522/10991/19. Провадження № 854/9058/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86988190>

² Про авторський та технічний нагляд під час будівництва об'єкта архітектури. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 №903. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2007-%D0%BF#Text>

³ Постанова Жовтневого районного суду м. Маріуполь від 11.01.2020. Справа № 263/13124/18. Провадження №2-а/263/5/2020. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86881654>.

містобудівної діяльності, будівельних норм, стандартів і правил на об'єкті виконання будівельних робіт з розширення балкону за адресою: ДРЕСА_1, замовники ОСОБА_1 та ОСОБА_3. При цьому замовниками будівництва ОСОБА_1 та ОСОБА_3 (які є власниками квартири за адресою: АДРЕСА_1: ОСОБА_1 (розмір частки 5/9) та ОСОБА_3 (розмір частки 4/9)), виконуються будівельні роботи з розширення балкону шляхом влаштування металевих конструкцій в зовнішню стіну будинку орієнтованими розмірами 1,5м*4м без набутого права на виконання таких робіт, технічного нагляду під час виконання будівельних робіт забезпечено не було, договір за здійснення авторського нагляду відсутній, що є порушенням, в результаті чого складено три протоколи про адміністративні правопорушення, а саме:

- постановою №438/19 зазначено порушення щодо виконання будівельних робіт без набутого права за яке передбачено відповідальність згідно до ч.5 ст. 96 КУпАП та накладено штраф у розмірі 10200,00 грн.;

- постановою №439/19 зазначено порушення щодо відсутності договору на здійснення технічного нагляду за яке передбачено відповідальність згідно до ч.13 ст. 96 КУпАП та накладено штраф у розмірі 17000,00 грн.;

- постановою №440/19, зазначено порушення щодо відсутності договору на здійснення авторського нагляду за яке передбачено відповідальність згідно до ч.12 ст. 96 КУпАП та накладено штраф у розмірі 17000,00 грн.¹

В свою чергу, як свідчить судова практика, подібні правопорушення у сфері будівництва не є поодинокими та вчиняються комплексно. Так, наприклад, на підставі даних, зафіксованих в акті перевірки, щодо відповідачки було складено протоколи про адміністративне правопорушення за фактами: порушення вимог законодавства, будівельних норм, державних стандартів і правил та затверджених проектних рішень під час нового будівництва об'єкту по АДРЕСА_6, відповідальність за яке передбачена ч. 1 ст. 96 КУпАП; виконання будівельних робіт на вул АДРЕСА_8, АДРЕСА_5 без реєстрації декларації про початок виконання будівельних робіт та за наведення недостовірних даних у декларації, вчинені щодо об'єкту будівництва II категорії складності, відповідальність за яке передбачена ч. 7 ст. 96 КУпАП; незабезпечення замовником ОСОБА_1 здійснення авторського нагляду у випадках, коли такий нагляд є обов'язковим згідно з вимогами законодавства, відповідальність за яке передбачена ч. 16 ст. 96 КУпАП; незабезпечення замовником ОСОБА_1 здійснення технічного нагляду у випадках, коли такий нагляд є обов'язковим згідно з вимогами законодавства, відповідальність за яке передбачена ч. 17 ст. 96 КУпАП².

Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі

¹ Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду м. Одеса від 18.03.2020. Справа № 420/3758/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень.*
URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88298571>.

² Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду м. Львів від 18.11.2019. Постанова № 857/8812/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень.*
URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85803697>.

необережності¹. Необережністю можна «пояснити» технічні помилки, неточності, описки тощо, однак не поодинокі випадки, коли порушення здійснюються умисно особами, що завідомо усвідомлюють протиправність своїх дій, однак все ж таки наважуються на правопорушення. Так, наприклад, зі змісту акту перевірки слідує, що реконструкція квартири АДРЕСА_1 здійснюється шляхом прибудови до будинку на земельній ділянці, що не була відведена для цієї мети, що відповідно до п.5 ч.3 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення містобудівної діяльності» є фактом подання недостовірних даних, наведених у зареєстрованій декларації, які є підставою вважати об'єкт самочинним будівництвом. Також перевіркою встановлено та зафіксовано у акті перевірки, що ТОВ «П» проекту документацию щодо реконструкції квартири з розширенням за рахунок горища з частковою надбудовою та заміною пічного опалення на двоконтурний котел у АДРЕСА_1 виконано та передано замовнику з порушенням вимог законодавства, а саме: запроєктовано реконструкцію квартири АДРЕСА_1 із збільшенням площі забудови з 35,54 кв.м до 55,0 кв.м на земельній ділянці, що не була відведена для цієї мети².

У переважній більшості постанов щодо притягнення винних осіб до відповідальності за порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва прослідковується саме наявність вини у формі умислу. Так, наприклад, під час проведення позапланової перевірки встановлено, зокрема, факт виконання будівельних робіт за адресою: АДРЕСА_1 смт АДРЕСА_2, вул АДРЕСА_1, а саме проведено роботи з демонтажу конструкцій шиферної покрівлі, металевого перекриття та зовнішніх стін з металу обкладено шлакоблоком; мурування зовнішніх стін із газобетонних блоків; влаштування перекриття з дерев'яних балок нежитлової будівлі, внаслідок чого змінено геометричні розміри вказаної нежитлової будівлі, а саме: зменшено висоту першого поверху та внутрішній об'єм. Зазначені роботи проводяться без документів, що надають право на виконання будівельних робіт, а відтак, роботи проводяться самочинно. Департаментом архітектурно-будівельної інспекції за фактом виявлення вищенаведених правопорушень, було винесено постанову про накладення штрафу за правопорушення у сфері містобудівної діяльності від 29.11.2019 № 818-П та визнано ОСОБА_1 винним у чиненні правопорушення, передбаченого ч.5 ст. 96 КУпАП, накладено штраф у сумі 10200,00 грн.³

Довідково

Відповідно до статті 255 КУпАП до осіб, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення за ст. 96 КУпАП відносяться

¹ Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення / За заг. ред. Журавльова Д.В. Київ : Видавничий дім «Професіонал». 2019. С. 200.

² Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду м. Львів від 29 листопада 2018 року. Провадження № 857/117/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78428272>.

³ Постанова Другого апеляційного адміністративного суду від 18.06.2020. Справа № 628/3699/19. Провадження № 3140/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89885282>.

особи, уповноважені на проведення перевірок під час здійснення ними архітектурно-будівельного контролю¹. Це уточнюється у Законі України від 17.02.2011 № 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності»², постанові КМУ від 23.05.2011 № 553 «Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю»³ та у положенні «Про Державну інспекцію архітектури та містобудування. Затверджену Постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2020 р. № 1340»⁴.

Окрім того, у ст. 3 Закону України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» від 14 жовтня 1994 р. № 208/94-ВР закріплений перелік органів (осіб), які мають право розглядати справи про порушення у сфері містобудування.⁵

Також відповідно до ст. 244-6 КУпАП справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням вимог законодавства, будівельних норм, державних стандартів і правил під час будівництва розглядають органи державного архітектурно-будівельного контролю⁶.

Окрім того, порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва мають високий рівень корупційних ризиків. На наш погляд це зумовлено насамперед тим, що процедури з отримання дозвільної та проектної документації є дещо ускладненими.

Досить часто фізичні та юридичні особи бажаючи отримати ті чи інші документи та маючи на меті уникнення складних бюрократичних процедур звертаються до посадових осіб ДАБІ з пропозицією неправомірної вигоди задля «владнання» проблемних питань.

Водночас значна частина порушень вчиняється фізичними чи юридичними особами, що завідомо усвідомлюють протиправність своїх дій, однак все ж таки наважуються на правопорушення⁷.

Грунтовне теоретичне дослідження адміністративно-правової відповідальності у сфері будівництва здійснює О.В. Стукаленко. Вчена досліджує вказану категорію як: інститут адміністративного права, один зі

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

² Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 16 жовт. 2020 р. №3038-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>.

³ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю» від 23 травня 2011 р. № 553. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/553-2011-%D0%BF#Text>.

⁴ Положення «Про Державну інспекцію архітектури та містобудування. Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 23.12.2020 № 1340 *Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1340-2020-%D0%BF#Text>.

⁵ Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності: Закон України від 10.06.2017 №208/94-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208/94-вр>.

⁶ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

⁷ Марченко О. Актуальні питання відповідальності за адміністративне правопорушення передбачене ст. 96 КУпАП. URL: http://elar.naiuau.kiev.ua/bitstream/123456789/16524/1/%D0%a0%D0%b5%D0%bb%D1%96%D0%b7%D0%b0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%b4%D0%b5%D1%80%D0%b6%D0%b0%D0%b2%D0%bd%D0%be%D1%97%20...%20%D0%a72_p195-197.pdf

складових елементів адміністративного примусу, вид юридичної відповідальності, засіб запобігання порушенням права. Вчена характеризує вказану категорію як підінститут інституту адміністративної відповідальності, що ґрунтується на будівельному законодавстві та КУпАП, підставою реалізації якого є скоєння передбаченими законом суб'єктами будівництва адміністративного проступку у сфері містобудування, у зв'язку з чим уповноваженими суб'єктами накладаються адміністративні стягнення в порядку, визначеному процесуальним законом¹.

Таким чином органи контролю у сфері архітектурно-будівельної діяльності держави, а також інші уповноважені законодавством службові особи мають всі повноваження для винесення постанов про притягнення винних суб'єктів містобудування до відповідальності за порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва.

2. Особливості адміністративного провадження у справах про порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва

2.1. Теоретичні засади проведення розслідування в адміністративному процесі

У разі вчинення адміністративного правопорушення, доведення вини особи та притягнення її до адміністративної відповідальності, здійснюється за допомогою адміністративного процесу.

У широкому розумінні адміністративний процес, теоретики розглядають як урегульований нормами адміністративно-процесуального права порядок розгляду індивідуально-визначених справ у сфері виконавчої діяльності органів державної влади, а у передбачених законодавством випадках й іншими, уповноваженими на те органами. Іншими словами, у широкому розумінні адміністративний процес — це вся сукупність адміністративних проваджень².

Адміністративний процес включає адміністративні провадження та адміністративне судочинство. Один із етапів адміністративного провадження є адміністративне розслідування.

Провадження у справах про порушення вимог законодавства, будівельних норм, державних стандартів і правил під час будівництва здійснюються на основі Конституції України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кодексу адміністративного судочинства України, Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», Закону України «Про

¹ Стукаленко О.В. Адміністративно-правове забезпечення будівельної галузі : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2017. с. 241.

² Адміністративне право. URL: <http://www.jurists.org.ua/administrative-law/5739-naukovo-praktichniy-komentar-do-st-96-kodeksu-ukrayini-pro-adminstrativn-pravoporushennya.html>.

будівельні норми», Постанови Кабінету Міністрів України № 553 від 23.05.2011 року «Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю» та ін.

Так, у статті 96 Кодексу України про адміністративні правопорушення, визначено порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил та затверджених проектних рішень під час нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту об'єктів чи споруд. Передбачено відповідальність за такі дії та визначено кваліфікуючі ознаки. Стаття має 18 частин, яким притаманний типовий порядок адміністративного провадження, визначений адміністративним законодавством України.

Метою адміністративного провадження взагалі та провадження порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил та затверджених проектних рішень під час нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту об'єктів чи споруд – є збирання доказів, об'єктивне їх оцінювання, встановлення винних осіб для притягнення до адміністративної відповідальності.

Провадження у справах про порушення у сфері будівництва здійснюються із урахуванням як загальних принципів, так і спеціальних принципів.

Одну з найбільш виважених та обґрунтованих позицій щодо системи принципів адміністративного процесу сформульовано провідними фахівцями в зазначеній галузі права О.М. Бандуркою та М.М. Тищенко, які виділяють наступні принципи:

- 1) законності;
- 2) правової рівності;
- 3) охорони інтересів держави та особи;
- 4) публічності (офіційного) процесу;
- 5) об'єктивної істини;
- 6) гласності процесу;
- 7) здійснення процесу державною мовою і забезпечення права користування рідною мовою;
- 8) швидкості й економічності процесу;
- 9) самостійності в ухваленні рішень;
- 10) неухильності реалізації правової презумпції невинуватості і правомірності дій громадян¹

Відповідно до Закону України «Про будівельні норми» від 05.09.2020 року, спеціальними принципами, на яких базується політика держави щодо урядування у сфері будівництва є:

- 1) створення безпечного середовища для здоров'я та життєдіяльності людини (у тому числі для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення);
- 2) відкритості, прозорості і демократичності процедури розроблення, погодження та затвердження будівельних норм;

¹ А.М. Бандурка, Н.М. Тищенко Административный процесс: учебник. Х.: Изд-во НУВД, 2001. С. 34-35.

3) доступності інформації про чинні будівельні норми;
4) відповідності будівельних норм сучасним досягненням науки і техніки;
5) відповідності будівельних норм вимогам законодавства, міжнародних норм та правил¹.

Із прийняттям у 2005 році Кодексу України про адміністративне судочинство, було чітко визначено систему принципів, на основі яких здійснюється розгляд і вирішення адміністративних справ. Так, відповідно до ст.7 КАС України принципами правосуддя в адміністративних судах є:

- 1) верховенство права;
- 2) законність;
- 3) рівність усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом;
- 4) змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі;
- 5) гласність і відкритість адміністративного процесу;
- 6) забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішень адміністративного суду;
- 7) обов'язковість судових рішень².

Відповідно до статті 245 КУпАП, завданнями провадження в справах про адміністративні правопорушення є: своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності з законом, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі дотримання законів, зміцнення законності.

Згідно доктринального тлумачення вище згаданої норми:

а) своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, що забезпечується, з одного боку, встановленням чітких строків розгляду справ органами, визначеними статтею 213 цього Кодексу, а, з другого боку, закріпленням вичерпного порядку провадження у справах щодо конкретних складів адміністративних правопорушень, визначених статтями цього Кодексу, що виражається, зокрема, у закріпленні порядку такого провадження у Інструкціях/Положеннях/Порядках оформлення матеріалів та розгляду справ про адміністративні правопорушення, що діють стосовно до кожного суб'єкта розгляду справи про адміністративних правопорушення, визначеного розділом III цього Кодексу, та встановленням у них чітких та однозначних вимог щодо повноти та об'єктивності розгляду справи;

б) вирішення кожної справи про адміністративне правопорушення в точній відповідності з законом, що означає обов'язок органів та посадових осіб, уповноважених розглядати справи про адміністративних правопорушення та накладати за результатами такого розгляду відповідні адміністративні

¹ Про будівельні норми: Закон України від 05 вер. 2020 р. №1704-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1704-17#Text>.

² Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / за заг. ред. І.Х. Темкіжева (кер. авт. кол.). 2-ге видання, перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2013. С. 29.

стягнення, неухильно додержуватися, по-перше, вимог цього Кодексу щодо порядку провадження в справах про адміністративних правопорушення та санкцій відповідальності за конкретні склади правопорушень, а, по-друге, здійснювати провадження у справах про адміністративних правопорушення лише стосовно тих фактів порушень, кваліфікація яких прямо вказує на юридичний факт порушення тих чи інших вимог спеціального закону, який регламентує відповідну сферу правовідносин, на яку посягає дане порушення. Згідно статті 7 цього Кодексу, ніхто не може бути підданий заходу впливу в зв'язку з адміністративним правопорушенням інакше як на підставах і в порядку, встановлених законом. Провадження в справах про адміністративні правопорушення здійснюється на основі суворого додержання законності. Застосування уповноваженими на те органами і посадовими особами заходів адміністративного впливу провадиться в межах їх компетенції, у точній відповідності з законом. Додержання вимог закону при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення забезпечується систематичним контролем з боку вищих органів і посадових осіб, прокурорським наглядом, правом оскарження, іншими встановленими законом способами;

в) забезпечення виконання винесеної постанови, що обумовлює необхідність застосування усіх передбачених цим Кодексом заходів забезпечення виконання рішення уповноважених органів/посадових осіб про притягнення до адміністративної відповідальності та застосування накладеного адміністративного стягнення;

г) виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності, чому, зокрема, покликаний сприяти обов'язок кожного суб'єкта розгляду справи про адміністративне правопорушення, визначеного статтею 213 цього Кодексу, готувати звіт з відомостями статистичного спостереження щодо кількості зафіксованих адміністративних правопорушень та санкцій відповідальності, застосованих в результаті накладення адміністративних стягнень, а також характер окремих з передбачених цим Кодексом адміністративних стягнень, спрямованих не лише на створення для порушника невідворотної необхідності зазнати несприятливих наслідків скоєного проступку, але й сформулювати адекватний ступінь правової свідомості та правової культури учасників правовідносин, регламентованих нормами, порушеними цим проступком. Крім того, згідно статті 6 цього Кодексу, органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, громадські організації, трудові колективи розробляють і здійснюють заходи, спрямовані на запобігання адміністративним правопорушенням, виявлення й усунення причин та умов, які сприяють їх вчиненню, на виховання громадян у дусі високої свідомості і дисципліни, суворого додержання законів України¹.

¹ Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення. / За заг. ред. С.В. Петкова. К. «Центр учбової літератури», 2016. С. 445-446.

Більшість науковців визначають стадії адміністративного провадження, як сукупність певних процесуальних дій у справах про адміністративні правопорушення, які об'єднані певною метою:

1. Порушення справи;
2. Адміністративне розслідування;
3. Розгляд та вирішення справи;
4. Перегляд рішення;
5. Виконання рішення¹.

Стадія адміністративне розслідування.

Ця стадія провадження у справах про адміністративні правопорушення становить комплекс процесуальних дій, спрямованих на встановлення обставин порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил та затверджених проектних рішень під час нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту об'єктів чи споруд, їх фіксування і кваліфікацію. На цій стадії створюється передумова для об'єктивного і швидкого розгляду справи, застосування до винного передбачених законом заходів впливу.

Вона починається з етапу доказування (доведення) факту проступку. Доказування полягає у виявленні, процесуальному оформленні і дослідженні доказів. А саме:

1. Зібрання доказів (пояснення осіб, що мають причетність до правопорушення і свідків, висновки спеціалістів, показання технічних приладів, тощо);

2. Встановлення даних, що характеризують особу правопорушника (попередні протиправні вчинки та їх наслідки, місце роботи, сімейний стан і стан здоров'я, джерела існування, тощо);

3. Процесуальне оформлення результатів розслідування;

4. Направлення матеріалів для розгляду за підвідомчістю.

Доказами у справі про адміністративне правопорушення (ст. 251 КУпАП) є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність або відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються протоколом про адміністративне правопорушення, поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновком експерта, речовими доказами, показаннями технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, або свідками, а також працюючими в автоматичному режимі, які використовуються при нагляді за виконанням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього

¹ Адміністративна відповідальність. Мультимедійний посібник.
URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/adm-vidpov/pages/rozdil_4.html.

руху, протоколом про вилучення речей та документів, а також іншими документами.

Основними доказами правопорушення передбаченого ст. 96 КУпАП є:

- Акт перевірки.
- Припис.
- Протокол про адміністративне правопорушення є документом, який фіксує правопорушення, він оформляється у встановленому Законом порядку передбаченому статтями 254-258 КУпАП, складається не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту виявлення особи, яка вчинила правопорушення, у двох примірниках, один із яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

- Пояснення обвинуваченого та свідків. Зазначений документ складається у довільній формі викладу предметного матеріалу. Обов'язково має містити дату та місце правопорушення, паспортні дані та підпис особи, яка викладає пояснення.

- Відомості про особу, стосовно якої було складено протокол (фізична особа чи посадова особа), а також про обставини, що пом'якшують (обтяжують) відповідальність особи чи виключають провадження у справі про адміністративне правопорушення.

- Інші документи, які можуть свідчити про характер правопорушення, підтверджують (спростовують) факт вчинення правопорушення особою, стосовно якої було складено протокол.

- Копія повідомлення про розгляд справи про розгляд справи про адміністративне правопорушення або викладена в письмовій формі відмова особи бути присутньою при розгляді порушеної стосовно неї адміністративної справи (клопотання про розгляд справи за її відсутності).

- Постанова по справі про адміністративне правопорушення.

- Скарга порушника або протест прокурора на постанову по справі про адміністративне правопорушення (якщо скарга подавалася і протест виносився) і матеріали їх розгляду.

- Копія платіжного документа про сплату штрафу.

- Документ щодо примусового виконання постанови.

- Висновок експерта, який відповідно до статті 273 КУпАП призначається органом (посадовою особою), у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення, у разі коли виникає потреба в спеціальних знаннях, у тому числі для визначення розміру майнової шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням, а також суми грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення, які підлягатимуть конфіскації.

Експерт зобов'язаний з'явитися на виклик органу (посадової особи) і дати об'єктивний висновок у поставлених перед ним питаннях.

Експерт має право знайомитися з матеріалами справи, що стосуються предмета експертизи, заявляти клопотання про надання йому додаткових матеріалів, необхідних для дачі висновку; з дозволу органу (посадової особи), в провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення, ставити особі, яка притягається до

відповідальності, потерпілому, свідкам запитання, що стосуються предмета експертизи; бути присутнім при розгляді справи¹.

Експертом є кваліфікований спеціаліст у сфері будівництва, архітектури або містобудівної діяльності. Найчастіше у провадженнях по адміністративних правопорушеннях передбачених ст. 96 КУпАП є будівельно-технічні експертизи. Завдання будівельно-технічної експертизи, а також орієнтований перелік вирішуваних нею питань визначені у п. 5 Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень і Науково-методичних рекомендаціях з підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 року № 53/5².

Основними завданнями будівельно-технічної експертизи під час розслідування фактів порушення вимог законодавства, будівельних норм, державних стандартів і правил під час будівництва є:

- визначення відповідності розробленої проектно-технічної та кошторисної документації вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва;

- визначення відповідності виконаних будівельних робіт і побудованих об'єктів нерухомого майна (будівель, споруд тощо) проектно-технічній документації та вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва;

- визначення відповідності виконаних будівельних робіт, окремих елементів об'єктів нерухомого майна, конструкцій, виробів і матеріалів проектно-технічній документації та вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва;

- визначення, перевірка обсягів і вартості виконаних будівельних робіт та складеної первинної звітної документації з будівництва та їх відповідність проектно-кошторисній документації, вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва;

- визначення вартості будівельних робіт, пов'язаних з переобладнанням, усуненням наслідків залиття, пожежі, стихійного лиха, механічного впливу тощо.

Проведення будівельно-технічної експертизи в рамках адміністративного провадження щодо порушення вимог законодавства, будівельних норм, державних стандартів і правил під час будівництва допомагає визначити:

- чи відповідає розроблена проектно-кошторисна документація вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва (якщо – ні, то в чому полягає невідповідність);

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

² Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08. 10. 1998 р. Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

– чи відповідають виконані будівельні роботи проектній документації та вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва (якщо – ні, то в чому полягає невідповідність);

– чи відповідають виконані будівельні роботи (або окремі елементи об'єктів нерухомого майна, конструкції, вироби, матеріали тощо) проектно-технічній документації та вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва: стандартам, технічним умовам тощо (якщо – ні, то в чому полягає невідповідність);

– який перелік та об'єми фактично виконаних будівельних робіт із будівництва (ремонту, реконструкції) об'єктів;

– яка вартість фактично-виконаних робіт з будівництва (ремонту, реконструкції) об'єктів;

– чи відповідає первинна звітна документація (форми КБ-2в, КБ-3 тощо) з будівництва (ремонту, реконструкції) за порядком складання і наведеними розрахунками вимогам нормативно-правових актів у галузі будівництва (якщо – ні, то в чому полягає невідповідність);

– який вид будівництва (нове будівництво, реконструкція, капітальний ремонт тощо) фактично виконано на об'єкті;

Зазначений перелік не є вичерпним, оскільки під час проведення судової будівельно-технічної експертизи можуть бути вирішені й інші питання.

Окрім, розглянутої вище експертизи, у провадженнях по статті 96 КУпАП, за необхідності, проводять також:

- оціночно-будівельну експертизу;
- оціночно-земельну експертизу;
- земельно-технічну експертизу;
- комп'ютерно-технічну експертизу;
- технічну експертизу;
- мистецтвознавчу експертизу.

Висновок експерта є вагомим доказом у прийнятті управлінського рішення або притягнення до відповідальності відповідальної особи¹.

Особливістю доказів у адміністративному процесі України є те, що вони мають бути одержані у встановленому законом порядку, в іншому разі вони не будуть мати доказової сили. Йдеться про передбачений КУпАП порядок провадження у справі про адміністративне правопорушення. Наприклад, протокол, у якому фіксується вчинення правопорушення, має бути складений за певною формою уповноваженою на те посадовою особою чи представником громадськості (сі. 255 КУпАП).

Відповідно до закону одержання і оцінка всіх необхідних доказів здійснюються компетентним органом або посадовою особою, правомочними вирішити таку справу (ст. 252 КУпАП).

Для прийняття відповідного рішення посадовими особами у сфері державного архітектурно-будівельного контролю має бути зібрано достатньо доказів. Не належно та не повно зібрані докази є підставою для скасування

¹ Експертиза будівель та споруд. URL: <https://nise.com.ua/tehnichna-ekspertiza-budivel>.

судом покарання. Так, наприклад, позивачка 19.12.2017 року звернулася до суду із позовом, по якому просить суд: визнати протиправними та скасувати постанови головного інспектора будівельного нагляду інспекційного нагляду відділу Департаменту державної архітектурно-будівельної інспекції в Одеській області ОСОБА_2 за номером №555 від 05.12.2017 року про притягнення ОСОБА_1 до адміністративної відповідальності за ч.13ст. 96 КУпАП і накладення стягнення у вигляді штрафу в розмірі 17000 гривень; за номером № 556 від 05.12.2017 року про притягнення ОСОБА_1 до адміністративної відповідальності за ч.5ст. 96 КУпАП і накладення стягнення у вигляді штрафу в розмірі 51000 гривень; за номером № 557 від 05.12.2017 року про притягнення ОСОБА_1 до адміністративної відповідальності за ч.12ст. 96 КУпАП і накладення стягнення у вигляді штрафу в розмірі 17000 гривень; закрити справи про адміністративне правопорушення. Стягнути з відповідача понесені витрати за сплату судового збору.

Підставою звернення до суду із даним позовом стали посилання позивача на те, що вона вважає постанови такими, що винесені протиправно, із порушенням діючого законодавства України, а тому підлягають скасуванню в судовому порядку, а справи про вчинення адміністративних правопорушень, передбачених ч.5 ст.96, ч.12 ст.96, ч.13 ст.96, ч.1 ст.96 КУпАП закриттю у зв'язку із відсутністю події і складу адміністративного правопорушення.

Дослідивши матеріали справи, суд вважає, що позов підлягає задоволенню з наступних підстав.

Аналогічні положення фактично містить п. 17 Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю за тим виключенням, що факт правопорушення у сфері містобудівної діяльності встановлюється органом державного архітектурно-будівельного контролю за результатом проведених перевірок, що підтверджується крім протоколу про правопорушення у сфері містобудівної діяльності також актом перевірки і притисом про усунення порушення вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил.

Як вбачається з тексту постанов по справі про адміністративне правопорушення єдиними доказами вчинення позивачем адміністративних правопорушень були лише самі Постанови, будь-яких інших доказів, які нібито свідчать про вчинення позивачем адміністративних правопорушень під час проведення позапланової перевірки, крім самих цих документів зібрано не було, адже вони не були додані до цих протоколів під час їх передачі для розгляду справи про адміністративне правопорушення і під час самого розгляду будь-які інші докази відповідачем не досліджувалися та до уваги ним не приймалися, адже вони не зазначені в оскаржених по цій справі постановках.

Відповідач, під час розгляду справи про адміністративне правопорушення, прийняв оскаржені по цій справі постанови, якими визнав позивачку винною у скоєні адміністративних правопорушень, відповідальність за які передбачена ч.5 ст.96, ч. 12 ст.96, ч. 13 ст.96 КУпАП без жодних належних доказів в підтвердження таких правопорушень.

Наведене спростовує твердження відповідача про наявність у діях позивачки складу адміністративних правопорушень, відповідальність за які передбачена ч. 5 ст.96, ч. 12 ст.96, ч. 13 ст.96 КУпАП, оскільки докази на підтвердження вказаних обставин відповідачем не збирались, складені акт перевірки, припис та протоколи прийняті з порушенням п.п.9, 11, 12, 13, 16, 17 Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю, а оскаржувані постанови, в свою чергу прийняті з порушенням ст. 36 КУпАП.

Отже, як наслідок, викладене свідчить про відсутність складу та події адміністративних правопорушень, відповідальність за які передбачена ч.5 ст.96, ч. 12 ст.96, ч. 13 ст.96 КУпАП.

Відповідно до ч. 1ст. 247 КУпАП провадження в справі про адміністративне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю у разі відсутності події і складу адміністративного правопорушення¹.

Правом надавати докази користуються особи, які беруть участь у провадженні у справі (особа, яка притягається до відповідальності, потерпілий, законні представники, адвокат), та інші особи. Докази можуть бути витребувані органом або посадовою особою, яка розглядає справу, від підприємств, установ, організацій, посадових осіб і громадян за клопотанням учасників процесу чи за власною ініціативою.

Встановлений законом порядок збирання, одержання доказів є надійною гарантією їх істинності, достовірності. Порушення або недодержання цього процесу може викликати лише сумніви в достовірності доказів і в обґрунтованості зроблених з їх допомогою висновків.

Від доказів як фактичних даних слід відрізняти їх джерела, що являють собою засоби збереження та передачі інформації, засоби, за допомогою яких вона залучається до сфери провадження у справах про адміністративні правопорушення. Водночас слід зазначити, що у правовій науці і на практиці докази нерідко розцінюють і як саму інформацію, і як джерело відомостей.

Інформація може розглядатися як доказ за наявності двох умов: по-перше, якщо вона містить дані про наявність або відсутність адміністративного правопорушення, винуватість особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи; по-друге, якщо вона одержана в порядку та з джерел, передбачених законом.

У науковій літературі прийнято поділяти докази на первісні та похідні, прямі та непрямі, позитивні та негативні, звинувачувальні та виправдувальні. Проте для розв'язання завдань адміністративного провадження найбільш значущим є їх групування залежно від джерела відповідних відомостей.

По-перше, це дані, що їх одержують від різних осіб, здебільшого учасників провадження: правопорушника, потерпілого, свідків, тобто інформація, що передається людьми, які безпосередньо брали участь у досліджуваному діянні, були його очевидцями, мають будь-які відомості про нього. Не завжди

¹ Рішення Приморського районного суду м. Одеси від 24.09.2018 р. Справа № 522/23974/17. Провадження № 2-а/522/84/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76748432>.

показання протоколюються, фіксуються у вигляді пояснень, вони можуть сприйматися, репродукуватися і в усній формі.

Другим різновидом даних, що їх одержують від людей у формі слів, цифр, графіків та інших прийнятих у суспільстві способів інформаційного впливу, є висновки експертів, думки спеціалістів. Рішення про проведення експертизи приймається суб'єктом, що вирішує адміністративну справу. Проте питання призначення і проведення експертизи законом не регламентуються. Тому на практиці рішення про провадження експертизи оформляється у вигляді направлень, клопотань тощо. Висновки експертів, свідоцтва спеціалістів широко використовуються, виявлення порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил та затверджених проектних рішень під час нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту об'єктів чи споруд, розміру шкоди, встановлення вартості матеріалів, послуг та їх якості, характеру забруднення довкілля.

По-друге, це речові докази, документи, які є матеріальними носіями інформації. Основні способи знаходження та залучення джерел матеріальних доказів - огляд, вилучення та їх надання заінтересованими особами. Формами, якими вони представлені у процесі доказування, є протокол про адміністративне порушення, протокол вилучення речей, довідка про вартість речі тощо.

Речові докази - це предмети матеріального світу, на яких є сліди порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил та затверджених проектних рішень під час нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту об'єктів чи споруд, або які своєю формою, змістом свідчать про правопорушення. Речові докази містять інформацію у чистому вигляді. До матеріальних носіїв інформації можна віднести і показання технічних засобів. У документах інформація міститься у вигляді слів, цифр, креслень, схем місць подій тощо.

По-третє, це безпосередні спостереження осіб, уповноважених розслідувати адміністративні проступки.

У кримінальному процесі такий вид доказів не допускається, якщо особа була очевидцем злочину, вона стає свідком.

Спостереження уповноваженої особи, за винятком випадків спрощеного провадження, фіксуються безпосередньо у протоколі про адміністративне правопорушення. Уповноважений орган (посадова особа) оцінює зібрані докази за власним переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному й об'єктивному дослідженні обставин справи у їх сукупності. При цьому він керується законом і правосвідомістю¹.

Під **оцінкою доказів** слід розуміти висновок органу або посадової особи, яка розглядає справу, про достовірність або недостовірність одержаних фактичних даних щодо обставин цієї справи. На підставі оцінки доказів вони приймають відповідне рішення.

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

Оцінка має бути дана не тільки кожному доказу окремо, а й усім зібраним доказам у їх сукупності. Для цього необхідно вирішити питання про те, чи дає можливість сукупність зібраних доказів зробити достовірний висновок про наявність або відсутність адміністративного правопорушення, про винуватість або невинуватість особи та про інші обставини, що мають значення для розв'язання справи. Тільки оцінка доказів у їх сукупності дає підстави дійти достовірних, таких, що не викликають сумніву, висновків з цих питань.

Оцінка доказів за внутрішнім переконанням означає перш за все неприпустимість некритичного ставлення до окремих доказів, відсутність будь-яких переваг доказів одного виду над іншими або заздалегідь встановленої сили певної кількості доказів. Орган або посадова особа під час оцінки доказів підкоряється тільки закону. Крім того, внутрішнє переконання – це і результат доведення, оцінки доказів, що виражає переконаність відповідно або невідповідно до тих чи інших обставин, важливих для вирішення справи.

Оцінка доказів нерозривно пов'язана із з'ясуванням питання про додержання вимог закону, що встановлюють порядок збирання доказів (складання протоколу про правопорушення, провадження особистого огляду, огляду речей тощо).

Докази оцінюють також особи, які беруть участь у провадженні у справі (особа, яка притягується до відповідальності, потерпілий та ін.). Це виявляється в їх клопотаннях, поясненнях тощо. Висловлені ними думки допомагають органу або посадовій особі, що розглядають справу, всебічно повно та об'єктивно оцінити докази.

Наступний етап - встановлення даних про особу правопорушника. Такі дані встановлюються шляхом опитування правопорушника, вивчення його документів, а у необхідних випадках - зверненням до органів, що здійснюють облік громадян.

Етап процесуального оформлення результатів розслідування починається з аналізу зафіксованих у перелічених документах усіх обставин у справі та завершується складанням протоколу про адміністративне правопорушення. Саме протокол є процесуальним документом, що фіксує закінчення розслідування. Він складається про кожне правопорушення, крім випадків, прямо передбачених законодавством (ст. 258 КУпАП).

Протокол про адміністративне правопорушення не належить до документів щодо вільної форми, таких як, приміром, пояснення або акт. Закон (ст. 256 КУпАП) встановлює обов'язковий перелік відомостей та атрибутів, які мають у ньому міститися. Вони поділяються на три групи.

По-перше, це відомості, що стосуються обставин вчинення адміністративного правопорушення. По-друге, це відомості про особу правопорушника: прізвище, ім'я, по батькові, вік, рід занять, матеріальне становище, місце проживання і роботи, документ, що посвідчує особу (паспорт або інший документ). По-третє, це відомості, що стосуються форми протоколу. І зазначаються дата і місце його складання, прізвище і посада працівника, який оформив протокол (відсутність відомостей про нього робить його дефектним,

оскільки невідомо, складений він повноважною на те особою чи ні); прізвище і адреса і свідків і потерпілих, якщо вони є.

Протокол скріплюється кількома підписами. Насамперед він має бути підписаний особою, яка його склала, та правопорушником. За наявності свідків і потерпілого протокол підписують також ці особи.

У разі вчинення проступку групою осіб протокол складається на кожного порушника окремо.

Завершальним етапом першої стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення є направлення протоколу і всіх матеріалів розслідування на розгляд органу (посадовій особі), уповноваженого розглядати відповідну категорію справ (ст. 257 КУпАП).

Стадія розгляду справи.

Адміністративні провадження, щодо порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил та затверджених проектних рішень під час нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту об'єктів чи споруд, розглядаються органами державного архітектурно-будівельного контролю.

Орган державного архітектурно-будівельного нагляду розглядає справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням законодавства з питань надання документів, необхідних для здійснення будівництва, невиконанням вимог (приписів) головних інспекторів будівельного нагляду центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду (частини третя - п'ята статті 96¹).

Від імені органу державного архітектурно-будівельного нагляду розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право головні інспектори будівельного нагляду центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду (частини третя - п'ята статті 96¹, частина третя статті 188⁴²).

Значення стадії розгляду справ про адміністративні правопорушення визначається тим, що саме тут приймається акт, в якому компетентний орган офіційно визнає громадянина винним або невинним і визначає міру відповідальності. Відповідно, і всі етапи цієї стадії набувають важливого юридичного значення і регламентовані статтями 278-286 КУпАП.

На етапі підготовки справи до розгляду орган (посадова особа) зобов'язаний вирішити такі питання:

- чи належить до його компетенції розгляд даної справи;
- чи достатньо доказів у матеріалах справи;
- чи правильно складені протокол та інші матеріали справи про адміністративне правопорушення;
- чи оповіщені особи, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце розгляду;
- чи затребувані необхідні додаткові матеріали;

- чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, їх законних представників і адвоката.

Стаття 247 Кодексу України про адміністративні правопорушення наводить вичерпний перелік обставин, що виключають можливість провадження в справі про адміністративне правопорушення в тому числі й порушення вимог законодавства, будівельних норм, державних стандартів і правил під час будівництва. До таких обставин коментована стаття відносить:

1) відсутність події і складу адміністративного правопорушення. Адміністративне стягнення не може бути накладене, а провадження у справі про адміністративне правопорушення підлягає закриттю, якщо діяння, що стало приводом для відкриття провадження у справі, не передбачено Кодексом України про адміністративні правопорушення та/або іншими законами України, які, згідно статті 2 цього Кодексу, є частиною законодавства про адміністративні правопорушення;

2) недосягнення особою на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку. Згідно статті 12 цього Кодексу, адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку. Відтак, у разі, якщо суб'єктом адміністративного проступку, щодо якого відкрито провадження у справі про адміністративне правопорушення, є особа, що не досягла 16-річного віку, таке провадження підлягає закриттю;

3) неосудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність. Відповідно до статті 20 цього Кодексу не підлягає адміністративній відповідальності особа, яка під час вчинення протиправної дії чи бездіяльності була в стані неосудності, тобто не могла усвідомлювати свої дії або керувати ними внаслідок хронічної душевної хвороби, тимчасового розладу душевної діяльності, слабоумства чи іншого хворобливого стану;

4) вчинення дії особою в стані крайньої необхідності або необхідної оборони. Вчинення адміністративного правопорушення у стані необхідної оборони або крайньої необхідності виключає можливість настання адміністративної відповідальності. Згідно статті 18 КУАП, Не є адміністративним правопорушенням дія, яка хоч і передбачена цим Кодексом або іншими законами, що встановлюють відповідальність за адміністративні правопорушення, але вчинена в стані крайньої необхідності, тобто для усунення небезпеки, яка загрожує державному або громадському порядку, власності, правам і свободам громадян, установленому порядку управління, якщо ця небезпека за даних обставин не могла бути усунута іншими засобами і якщо заподіяна шкода є менш значною, ніж відвернена шкода. Також, згідно статті 19 КУАП, не є адміністративним правопорушенням дія, яка хоч і передбачена цим Кодексом або іншими законами, що встановлюють відповідальність за адміністративні правопорушення, але вчинена в стані необхідної оборони, тобто при захисті державного або громадського порядку, власності, прав і свобод громадян, установленного порядку управління від протиправного посягання шляхом заподіяння посягаючому шкоди, якщо при

цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони. Перевищенням меж необхідної оборони визнається явна невідповідність захисту характерові і суспільній шкідливості посягання;

5) видання акта амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення. Амністія встановлюється законом України. Верховна Рада України може скасувати застосування адмінстягнень для тих чи інших категорій осіб спеціальним законом, який вилається, як правило, раз на 1-2 роки чи приурочується до певної події;

6) скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність. Згідно статті 8 цього Кодексу, особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, підлягає відповідальності на підставі закону, що діє під час і за місцем вчинення правопорушення. Закони, які пом'якшують або скасовують відповідальність за адміністративні правопорушення, мають зворотну силу, тобто поширюються і на правопорушення, вчинені до видання цих законів. Провадження в справах про адміністративні правопорушення ведеться на підставі закону, що діє під час і за місцем розгляду справи про правопорушення;

7) закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених статтею 38 цього Кодексу. Згідно статті 38 цього Кодексу, адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніше як через два місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення відповідно до цього Кодексу підвідомчі суду (судді)- Якщо справи про адміністративні правопорушення відповідно до цього Кодексу чи інших законів підвідомчі суду (судді), стягнення може бути накладено не пізніше як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні не пізніше як через три місяці з дня його виявлення, крім справ про адміністративні правопорушення, зазначені у частині третій цієї статті;

8) наявність по тому самому факту щодо особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, постанови компетентного органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення, або не скасованої постанови про закриття справи про адміністративне правопорушення, а також порушення по даному факту кримінальної справи. Особа не може бути двічі притягнута до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення. Кримінальне провадження по справі має пріоритет щодо адміністративного, тож у разі, якщо за одне й те саме діяння передбачено відповідальність як за цим Кодексом, так і за законом про кримінальну відповідальність (Кримінальним кодексом України), провадження у справі про адмінправопорушення підлягає закриттю. Водночас, як зазначається у статті 38 цього Кодексу, у разі відмови у порушенні кримінальної справи або закриття кримінальної справи, але за наявності в діях порушника ознак адміністративного правопорушення адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через місяць з дня прийняття рішення про відмову у порушенні кримінальної справи або про її закриття;

9) смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі¹.

2.2. Учасники адміністративного провадження по розслідуванню порушень передбачених ст. 96 КУпАП.

Законодавець виділяє осіб, до компетенції яких належить виявлення адміністративних правопорушень у тій чи іншій сфері. Так, згідно статті 244-6 КУпАП, Органи державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду, які розглядають справи пов'язані з порушенням вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва, порушенням законодавства під час планування та забудови територій та невиконанням законних вимог (приписів) посадових осіб органів державного архітектурно-будівельного контролю (статті 96, 96⁻¹ (крім частин третьої - п'ятої), частини перша та друга статті 188⁻⁴²).

Від імені органів державного архітектурно-будівельного контролю розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право:

- керівники виконавчих органів з питань державного архітектурно-будівельного контролю сільських, селищних, міських рад (крім міських рад населених пунктів, які є адміністративними центрами областей, та міських рад населених пунктів з чисельністю населення понад 50 тисяч) - щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1), або щодо об'єктів будівництва I та II категорій складності, розташованих у межах населених пунктів (статті 96, 96⁻¹ (крім частин третьої - п'ятої), частини перша та друга статті 188⁻⁴²);

- керівники виконавчих органів з питань державного архітектурно-будівельного контролю міських рад населених пунктів, які є адміністративними центрами областей, міських рад населених пунктів з чисельністю населення понад 50 тисяч, структурних підрозділів з питань державного архітектурно-будівельного контролю Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій - щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними (СС1) та середніми (СС2) наслідками, або щодо об'єктів будівництва I, II, III та IV категорій складності, розташованих у межах відповідних населених пунктів (статті 96, 96⁻¹ (крім частин третьої - п'ятої), частини перша та друга статті 188⁻⁴²);

- головні інспектори будівельного нагляду центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду, - щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними (СС1), середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками, або щодо об'єктів будівництва I, II, III, IV та V категорій складності, розташованих за межами населених

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

пунктів і на території кількох адміністративно-територіальних одиниць, щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми наслідками (СС2), або щодо об'єктів будівництва III та IV категорій складності, розташованих у межах сіл, селищ та міст (крім міст, які є адміністративними центрами областей, міст з чисельністю населення понад 50 тисяч, міст Києва та Севастополя), щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із значними наслідками (СС3), або щодо об'єктів будівництва V категорії складності, розташованих у межах населених пунктів, а також щодо об'єктів, розташованих у межах населених пунктів, в яких не утворено органів державного архітектурно-будівельного контролю (статті 96, 96¹ (крім частин третьої - п'ятої), частини перша та друга статті 188⁴²).

Орган державного архітектурно-будівельного нагляду розглядає справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням законодавства з питань надання документів, необхідних для здійснення будівництва, невиконанням вимог (приписів) головних інспекторів будівельного нагляду центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду (частини третя - п'ята статті 96¹, частина третя статті 188⁴²).

Від імені органу державного архітектурно-будівельного нагляду розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право головні інспектори будівельного нагляду центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду (частини третя - п'ята статті 96¹, частина третя статті 188⁴²)¹.

Державна інспекція архітектури та містобудування України (ДІАМ) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра розвитку громад та територій (далі Міністр) і який реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду (крім надання (отримання, реєстрації), відмов у видачі чи анулювання (скасування) документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів).

Адміністративно-правовий статус ДІАМ можемо окреслити за допомогою тих **завдань**, які вирішує новостворений орган, а саме: реалізація державної політики з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду, в тому числі: здійснення державного архітектурно-будівельного контролю, державного архітектурно-будівельного нагляду, ліцензування видів господарської діяльності з будівництва об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками, та здійснення контролю за додержанням суб'єктами господарювання ліцензійних умов провадження видів господарської діяльності

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

з будівництва об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (CC2) та значними (CC3) наслідками.

ДІАМ володіє повноваженнями проводити перевірки; видавати приписи усунення порушень вимог законодавства, зупинення підготовчих та будівельних робіт, усунення порушень ліцензійних умов; здійснювати ліцензування; скасовує чи зупиняє дію рішень об'єктів нагляду та ін. Має можливість реалізувати свої повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи.

Відповідно до Положення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2020 р. № 1340 «Про Державну інспекцію архітектури та містобудування України», можемо визначити адміністративно-правовий статус даного державного органу, через його адміністративні **повноваження**:

- підготовка та внесення на розгляд Міністра пропозицій щодо забезпечення формування державної політики з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду. Такими повноваженнями наділено центральний орган, його пропозиції не можуть залишитися поза увагою посадової особи;

- здійснення в межах повноважень, визначених законом, державного архітектурно-будівельного контролю за дотриманням замовниками, підприємствами, що надають технічні умови щодо інженерного забезпечення об'єкта будівництва, архітекторами та іншими проектувальниками, підрядниками, експертами, експертними організаціями та відповідальними виконавцями робіт, інженерами-консультантами, власниками будівель та лінійних споруд вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, стандартів і правил під час виконання підготовчих та будівельних робіт;

- здійснення державного архітектурно-будівельного нагляду за дотриманням вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, стандартів і правил територіальними органами ДІАМ, уповноваженими органами містобудування та архітектури, структурними підрозділами Київської та Севастопольської міських держадміністрацій та виконавчими органами сільських, селищних, міських рад з питань державного архітектурно-будівельного контролю, іншими органами, що здійснюють контроль у сфері містобудівної діяльності (далі - об'єкти нагляду), під час провадження ними містобудівної діяльності;

- ліцензування видів господарської діяльності з будівництва об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (CC2) та значними (CC3) наслідками, та здійснення контролю за додержанням суб'єктами господарювання ліцензійних умов провадження видів господарської діяльності з будівництва об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (CC2) та значними (CC3) наслідками;

- виконання дозвільних та реєстраційних функцій у будівництві у визначених законодавством випадках.

Окрім того, до **компетенції** ДІАМ належить:

Проведення перевірок щодо відповідності виконання підготовчих та будівельних робіт вимогам будівельних норм, стандартів і правил, затвердженим проектним вимогам. Також перевірок щодо дотримання порядку обстеження та паспортизації об'єктів, а також здійснення заходів щодо забезпечення надійності та безпеки під час їх експлуатації. Здійснення контролю додержання суб'єктами господарювання ліцензійних умов провадження видів господарської діяльності з будівництва об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками. Перевіряють дотримання архітекторами, інженерами-проектувальниками, експертами, іншими відповідальними виконавцями вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил, вимог щодо відповідності кваліфікаційних сертифікатів (сертифікатів) класу наслідків (відповідальності) об'єктів, що визначені кваліфікаційними вимогами для відповідної або нижчої категорії працівників, а також зааконність рішень у сфері містобудівної діяльності, прийнятих об'єктами нагляду¹

Згідно Постанови Кабінету Міністрів України № 553 від 23.05.2011 року «Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю», **суб'єкт містобудування, щодо якого здійснюється державний архітектурно-будівельний контроль, має право:**

- вимагати від посадових осіб органу державного архітектурно-будівельного контролю дотримання вимог законодавства;
- перевіряти наявність у посадових осіб органу державного архітектурно-будівельного контролю службових посвідчень;
- бути присутнім під час здійснення державного архітектурно-будівельного контролю;
- за результатами перевірки отримувати та ознайомлюватись з актом перевірки, складеним органом державного архітектурно-будівельного контролю;
- подавати в письмовій формі, зокрема через електронний кабінет, свої пояснення, зауваження або заперечення до акта перевірки, складеного органом державного архітектурно-будівельного контролю за результатами перевірки.

Суб'єкт містобудування, щодо якого здійснюється державний архітектурно-будівельний контроль, зобов'язаний:

- допускати посадових осіб органу державного архітектурно-будівельного контролю до проведення перевірки за умови дотримання ними порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю;
- одержувати примірник припису органу державного архітектурно-будівельного контролю за результатами здійсненого планового чи позапланового заходу;

¹ Положення Про Державну інспекцію архітектури та містобудування. Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2020 р. № 1340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1340-2020-%D0%BF#Text>.

– виконувати вимоги органу державного архітектурно-будівельного контролю щодо усунення виявлених порушень вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності;

– надавати документи, пояснення в обсязі, який він вважає необхідним, довідки, відомості, матеріали, зокрема через електронний кабінет, з питань, що виникають під час здійснення державного архітектурно-будівельного контролю.

Уповноважені особи, які здійснюють *планові* перевірки та *поза планові* перевірки.

Відповідно до Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного нагляду, Затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 19.08.2015 року № 698, з метою здійснення нагляду головні інспектори будівельного нагляду:

1) перевіряють законність рішень у сфері містобудівної діяльності, прийнятих об'єктами нагляду;

2) витребовують від органів державної влади, фізичних та юридичних осіб документи і матеріали щодо предмета нагляду, одержують інформацію з автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та баз даних, створених органами державної влади;

3) мають право безперешкодного доступу до місць будівництва об'єктів, приміщень об'єктів нагляду та об'єктів будівництва, документів та матеріалів, необхідних для здійснення нагляду;

4) вимагають від органів державного архітектурно-будівельного контролю проведення перевірок у разі наявності ознак порушення вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, стандартів і правил;

5) залучають у разі потреби до здійснення нагляду фахівців підприємств, установ, організацій, контрольних і фінансових органів.

Головні інспектори будівельного нагляду під час здійснення нагляду зобов'язані:

1) у повному обсязі, об'єктивно та неупереджено здійснювати нагляд у межах повноважень, передбачених законодавством;

2) дотримуватися ділової етики у взаємовідносинах із суб'єктами містобудування;

3) ознайомлювати об'єкт нагляду з актом перевірки в останній день її проведення;

4) за письмовим зверненням об'єкта нагляду надавати роз'яснення, організовувати проведення або проводити навчання, підвищення кваліфікації, підготовку та перепідготовку посадових осіб об'єкта нагляду.

Об'єкти нагляду мають право:

1) вимагати від головних інспекторів будівельного нагляду дотримання вимог законодавства;

2) перевіряти наявність у головних інспекторів будівельного нагляду службових посвідчень, направлення на проведення перевірки;

3) бути присутніми під час здійснення заходів нагляду;

4) отримувати та ознайомлюватися з актом перевірки;

5) подавати в письмовій формі свої пояснення, зауваження або заперечення до акта перевірки, складеного головним інспектором будівельного нагляду за результатами перевірки.

Об'єкти нагляду зобов'язані:

1) допускати головних інспекторів будівельного нагляду до проведення їх перевірки;

2) виконувати вимоги головних інспекторів будівельного нагляду щодо усунення виявлених порушень вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності;

3) на вимогу головних інспекторів будівельного нагляду подавати документи, пояснення, довідки, відомості, матеріали з питань, що виникають під час здійснення нагляду;

4) звітувати про виконання покладених на об'єкт нагляду завдань, планів перевірок за формою та у строки, визначені органами державного контролю в сфері містобудування та повідомляти головному інспектору будівельного нагляду про усунення порушень і недоліків, виявлених під час проведення нагляду, а також про притягнення до відповідальності посадових осіб, винних у допущених порушеннях.¹

Отже, учасниками адміністративного розслідування провадження порушення вимог законодавства у сфері будівництва є визначені законодавством особи, які проводять планові та позапланові перевірки об'єктів будівництва, а також суб'єкти містобудування.

Відповідно до частини 2 статті 4 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», суб'єктами містобудування є органи виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи².

2.3. Особливості документування порушень передбачених ст. 96 КУпАП

Виявлення порушень передбачених статтею 96 КУпАП здійснюється уповноваженими особами у результаті планових та позапланових перевірок.

Планові перевірки – передбачено планом роботи органу державного архітектурно-будівельного контролю та затверджені його керівником.

Періодичність проведення планових перевірок суб'єктів містобудування на об'єктах будівництва визначається відповідно до критерію, за яким оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері містобудування та визначається періодичність проведення планових заходів

¹ Постанова Кабінету Міністрів України від 07.06.2017 р. № 405. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405-2017-%D0%BF#Text>.

² Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 16 жовт. 2020 р. №3038-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>.

державного нагляду (контролю) органами державного архітектурно-будівельного контролю.

Планові перевірки об'єктів будівництва, замовниками яких є фізичні особи (громадяни), проводяться не частіше ніж один раз на півроку.

Строк проведення планової перевірки не може перевищувати десяти робочих днів.

Крім того, уповноважені особи здійснюють позапланові перевірки, якими вважається перевірка, що не передбачена планом роботи органу державного архітектурно-будівельного контролю.

Підставами для проведення позапланової перевірки є:

- подання суб'єктом містобудування письмової заяви про проведення перевірки об'єкта будівництва або будівельної продукції за його бажанням;
- необхідність проведення перевірки достовірності даних, наведених у повідомленні про початок виконання підготовчих робіт, повідомленні про початок виконання будівельних робіт, декларації про готовність об'єкта до експлуатації, протягом трьох місяців з дня подання зазначених документів;
- виявлення факту самочинного будівництва об'єкта;
- перевірка виконання суб'єктом містобудівної діяльності вимог приписів органів державного архітектурно-будівельного контролю;
- вимога посадової особи ДІАМ щодо проведення перевірки за наявності підстав, встановлених законом;
- звернення фізичних чи юридичних осіб про порушення суб'єктом містобудування вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності;
- вимога правоохоронних органів про проведення перевірки.

Строк проведення позапланової перевірки теж не може перевищувати десяти робочих днів, а у разі потреби може бути одноразово продовжений за письмовим рішенням керівника відповідного органу державного архітектурно-будівельного контролю чи його заступника не більше ніж на два робочих дні.

Під час проведення позапланової перевірки посадова особа органу державного архітектурно-будівельного контролю зобов'язана пред'явити службове посвідчення та надати копію направлення для проведення позапланової перевірки.

Державний архітектурно-будівельний контроль здійснюється у присутності суб'єктів містобудування або їх представників, які будують або збудували об'єкт будівництва.

За результатами державного архітектурно-будівельного контролю посадовою особою органу державного архітектурно-будівельного контролю складається акт перевірки відповідно до вимог, установлених законодавством.

У разі виявлення порушень вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, стандартів і правил, крім акта перевірки, складається протокол, видається припис про усунення порушення вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, стандартів і правил або припис про зупинення підготовчих та/або будівельних робіт (далі - припис).

У приписі обов'язково встановлюється строк для усунення виявлених порушень згідно з додатком.

Керівникові кожного суб'єкта містобудування, щодо якого складений акт перевірки, або його уповноваженій особі надається по одному примірнику такого акта. Один примірник акта перевірки залишається в органі державного архітектурно-будівельного контролю.

Акт (додаток 1) перевірки підписується посадовою особою органу державного архітектурно-будівельного контролю, яка провела перевірку, та керівником суб'єкта містобудування, щодо якого здійснюється державний архітектурно-будівельний контроль, або його уповноваженою особою, в останній день перевірки.

Завірена належним чином копія акта, складеного посадовими особами органу державного архітектурно-будівельного контролю за результатами проведеної на об'єкті будівництва перевірки, щодо невиконання приписів, виданих органом державного архітектурно-будівельного контролю генеральному підряднику (підряднику), стосовно порушень вимог нормативно-правових актів, будівельних норм та нормативних документів у сфері містобудівної діяльності, затверджених проектних рішень під час будівництва об'єктів та/або зупинення підготовчих та будівельних робіт надсилається до апарату органу ліцензування для прийняття відповідного рішення.

Припис (додаток 1) складається у двох примірниках. Один примірник припису залишається в органі державного архітектурно-будівельного контролю, а інший надається суб'єкту містобудування, щодо якого здійснюється державний архітектурно-будівельний контроль.

Припис підписується посадовою особою органу державного архітектурно-будівельного контролю, яка провела перевірку.

Протокол (додаток 1) разом з усіма матеріалами перевірки протягом трьох днів після його складення подається посадовій особі органу державного архітектурно-будівельного контролю, до повноважень якої належить розгляд справ про правопорушення у сфері містобудівної діяльності.

Якщо суб'єкт містобудування, щодо якого здійснюється державний архітектурно-будівельний контроль, не погоджується з актом перевірки, він підписує його із зауваженнями, які є невід'ємною частиною такого акта.

У разі відмови суб'єкта містобудування, щодо якого здійснюється державний архітектурно-будівельний контроль, підписати акт перевірки та припису, посадова особа органу державного архітектурно-будівельного контролю робить у акті відповідний запис.

У разі відмови суб'єкта містобудування, щодо якого здійснюється державний архітектурно-будівельний контроль, від отримання акта та припису, вони надсилаються йому рекомендованим листом з повідомленням.

Постанова про накладення штрафу (додаток 1) складається у трьох примірниках. Перший примірник постанови у триденний строк після її прийняття вручається під розписку суб'єкту містобудування (керівнику або уповноваженому представнику суб'єкта містобудування) або надсилається рекомендованим листом з повідомленням, чи через електронний кабінет, про

що робиться запис у справі. Два примірники залишаються в органі державного архітектурно-будівельного контролю, який наклав штраф.

Органи державного архітектурно-будівельного контролю ведуть облік справ про правопорушення у сфері містобудівної діяльності та контролюють виконання приписів і постанов про накладення штрафів.

Матеріали перевірок за результатами державного архітектурно-будівельного контролю (акт, припис, протокол, постанова про накладення штрафу) вносяться до електронного кабінету та підписуються відповідною посадовою особою органу державного архітектурно-будівельного контролю з використанням кваліфікованого електронного підпису та захищеного носія особистих ключів. Матеріали перевірок вважаються врученими суб'єкту містобудування з моменту їх відображення в електронному кабінеті¹.

Прикладом необхідності складання вище згаданих процесуальних документів є заочне рішення суду по справі, в якій позивач звернувся до суду з позовом, посилаючись на те, що на підставі направлення для проведення позапланової перевірки від 02.02.2015 року Управлінням Державної архітектурно-будівельної інспекції у Сумській області проведено позапланову перевірку, під час якої встановлено, що ОСОБА_1 виконало будівельні роботи з будівництва добудови до АДРЕСА_1 без зареєстрованої декларації про початок виконання будівельних робіт та проектної документації розробленої і затвердженої у встановленому законодавством порядку, чим порушено п.2 ч.1 ст. 34 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності». Вимогами припису від 14 лютого 2015 року №94 виданого ОСОБА_1 було передбачено: усунути порушення вимог містобудівного законодавства, будівельних норм і правил шляхом приведення зазначених порушень у відповідність до чинного законодавства з терміном виконання до 01 травня 2015 року. Вказаний припис не був виконаний відповідачем. за результатами позапланової перевірки 26.05.2015 р. посадовою особою Управління складено акт перевірки №287, протокол про адміністративне правопорушення №287 та видано припис №287 про усунення порушення з терміном виконання до 15.03.2016 року та притягнуто ОСОБА_1 до адміністративної відповідальності за ч.1 ст. 188-42 КУпАП та накладено штраф у сумі 5100 грн. Штраф сплачено в повному обсязі. Позивачем вжито вичерпних заходів у межах наданих повноважень, що підтверджується матеріалами позапланових перевірок від 14.02.2015 року та 26.05.2015 року, проте відповідач не реагує на приписи та продовжує здійснювати дії, спрямовані на порушення містобудівного законодавства. Посилаючись на вказані обставини просив винести рішення, яким зобов'язати відповідача знести самочинне будівництво, а саме добудову до квартири.

Вивчивши матеріали справи, суд вважає вимоги обґрунтованими і такими, що підлягають задоволенню.

¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю» від 23 травня 2011 р. № 553. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/553-2011-%D0%BF#Text>.

Позивачем вжито вичерпних заходів у межах наданих повноважень, що підтверджується матеріалами позапланових перевірок від 14.02.2015 року та 26.05.2015 року, проте відповідач не реагує на приписи та продовжує здійснювати дії, спрямовані на порушення містобудівного законодавства.

Відповідно дост.376 ЦК України житловий будинок, будівля, споруда, інші нерухоме майно вважаються самочинним будівництвом, якщо вони збудовані або будуються на земельній ділянці, що не була відведена для цієї мети, або без відповідного документа, який дає право виконувати будівельні роботи чи належно затвердженого проекту, або з істотними порушеннями будівельних нормі правил. У разі істотного відхилення від проекту, що суперечить суспільним інтересам або порушує права інших осіб, істотного порушення будівельних норм і правил суд за позовом від повідного органу державної влади або органу місцевого самоврядування може постановити рішення, яким зобов'язати особу, яка здійснила(здійснює)будівництво, провести відповідну перебудову. Якщо проведення такої перебудови є неможливим або особа, яка здійснила (здійснює) будівництво, відмовляється від її проведення, таке нерухоме майно за рішенням суду підлягає знесенню за рахунок особи, яка здійснила (здійснює) будівництво. Особа, яка здійснила (здійснює) самочинне будівництво, зобов'язана відшкодувати витрати, пов'язані з приведенням земельної ділянки до попереднього стану.

Відповідно до вимог статті 376 ЦК України, статті 383 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» право на звернення до суду з позовом про знесення або перебудову самочинно збудованого об'єкта нерухомості мають органи державної влади, органи місцевого самоврядування і інспекції державного архітектурно-будівельного контролю.

Згідно ч. 1ст. 376 ЦК України об'єкт нерухомості відноситься до самочинного будівництва за наявності однієї з наведених умов: земельна ділянка не відведена для цієї мети; немає належного дозволу на будівництво; відсутній належним чином затверджений проект; під час будівництва допущені істотні порушення будівельних норм і правил.

Одночасно за положеннями частини сьомої статті 376 ЦК України у разі істотного відхилення від проекту, що суперечить суспільним інтересам або порушує права інших осіб, істотного порушення будівельних норм і правил суд за позовом відповідного органу державної влади або органу місцевого самоврядування може постановити рішення, яким зобов'язати особу, яка здійснила (здійснює) будівництво, провести відповідну перебудову.

Якщо проведення такої перебудови є неможливим або особа, яка здійснила (здійснює) будівництво, відмовляється від її проведення, таке нерухоме майно за рішенням суду підлягає знесенню за рахунок особи, яка здійснила (здійснює) будівництво.

Знесення самочинного об'єкта нерухомості відповідно до статті 376 ЦК України є крайнім заходом впливу на забудовника і можливе лише тоді, коли використано усі передбачені законодавством України заходи з метою усунення порушень щодо реагування та притягнення винної особи до відповідальності

та коли неможлива перебудова об'єкта нерухомості чи особа відмовляється від здійснення такої перебудови.

З огляду на вище зазначене, враховуючи те, що ОСОБА_1 розпочато будівельні роботи з будівництва прибудови до квартири без документу, що посвідчує право власності на земельну ділянку, без отримання вихідних даних(містобудівні умови та обмеження забудови земельної ділянки для проектування будівництва), без розробленої та затвердженої в установленому законодавством порядку проектної документації та без документу, що надає право на виконання будівельних робіт, ОСОБА_1 не реагує на приписи Управління Державної архітектурно-будівельної інспекції у Сумській області та продовжує здійснювати дії, спрямовані на порушення містобудівного законодавства, позовні вимоги є обґрунтовані та підлягають задоволенню у повному обсязі¹.

Окрім, процесуальних документів, які складають уповноважені особи ДІАМ, документами, які можуть бути в матеріалах справи у провадженні розслідування по статті 96 КУпАП: пояснення свідків та особи, яку звинувачують у скоєнні правопорушення, висновок експерта, документи будівельної організації, інформація про які, відображається в протоколі (Проектна документація для початку виконання будівельних робіт, декларація про початок виконання будівельних робіт, декларація про готовність об'єкта до експлуатації, будівельний паспорт ті ін.).

У п. 22 Порядку накладення штрафів за правопорушення у сфері містобудівної діяльності визначено, що за результатами розгляду справи посадова особа органу державного архітектурно-будівельного контролю, до повноважень якої належить розгляд справ, ухвалює одну з таких постанов: 1) постанову про накладення штрафу за правопорушення у сфері містобудівної діяльності (далі – постанова про накладення штрафу); 2) постанову про закриття справи щодо накладення штрафу за правопорушення у сфері містобудівної діяльності (далі – постанова про закриття справи). Оскарження постанови повинно бути здійснене протягом п'ятнадцяти днів із дня її винесення. Можливі три варіанти оскарження: а) до суду – протягом п'ятнадцяти днів із дня її винесення з повідомленням про таке оскарження органу державного архітектурно-будівельного контролю, який виніс відповідну постанову; б) до органу державного архітектурно-будівельного контролю, який виніс відповідну постанову, – протягом п'ятнадцяти днів із дня її винесення; в) спочатку до органу державного архітектурно-будівельного контролю, який виніс відповідну постанову, а потім – до суду.

У разі несплати правопорушником штрафу протягом п'ятнадцяти днів примусово виконується постанова про накладення штрафу органами державної виконавчої служби за адресою його місцезнаходження [4]. Усі розглянуті

¹ Рішення Сумського районного суду м. Суми від 23.06.2018. Справа № 587/381/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74799025>.

справи зберігаються в архіві органу державного архітектурно-будівельного контролю у встановленному порядку – протягом п'яти років¹.

Важливою є також і можливість усунути помилки чи недостовірні відомості, якщо останні були виявлені замовником самостійно, або ж вказані випадково, тобто не умисно. Так, до органу державного контролю у сфері містобудування замовник має право подати заяву про самостійне виявлення ним помилки (описки, друкарської, граматичної, арифметичної помилки тощо) в раніше зареєстрованому повідомленні чи декларації та звернутись із проханням зареєструвати нову декларацію. Це надзвичайно важливо, адже надає можливість учасникам відносин у сфері будівництва вчасно, ефективно та без негативних наслідків реагувати на ситуацію та оперативно усувати недоліки та порушення, в тому числі щодо недостовірних даних у деклараціях, повідомленнях, актах².

Порядок адміністративного провадження порушень законодавства у сфері будівництва, потребує «осучаснення» з урахуванням сформованої судової практики та міжнародних стандартів. Поділяємо позицію вченого Стукаленко В.В., стосовно того, що необхідно: чітко визначення системи органів, які можуть розглядати справи про адміністративні правопорушення; чітко визначення підстав для оскарження постанов про накладення штрафу за правопорушення у сфері містобудівної діяльності або про закриття справи щодо накладення штрафу за правопорушення у сфері містобудівної діяльності, усунення інших прогалин³.

¹ Про затвердження Порядку накладення штрафів за правопорушення у сфері містобудівної діяльності : постанова Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1995 р. № 244. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-95-п> (дата звернення: 25.03.2020).

² Марченко О. Порушення вимог законодавства у сфері будівництва. Підприємництво, господарство і право. № 7/2020. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/7/17.pdf>.

³ Стукаленко В.В. Окремі питання механізму провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері містобудівної діяльності. Юридичний науковий електронний журнал. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-2/72>. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2020/74.pdf.

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Адміністративна відповідальність. Мультимедійний посібник. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/adm-vidpov/pages/rozdil_4.html.
2. Адміністративне право. URL: <http://www.jurists.org.ua/administrative-law/5739-naukovo-praktichnyi-komentar-do-st-96-kodeksu-ukrayini-pro-admnstrativn-pravoporushennya.html>.
3. Бандурка А.М., Тищенко Н.М. Административный процесс: учебник. Х.: Изд-во НУВД, 2001. 352 с.
4. Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва. ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2016/01/DSTUNBV.1.216.pdf>.
5. Визначення тривалості будівництва об'єктів. ДСТУ БА.3.1-22:2013. URL: http://ksv.do.am/GOST/DSTY_ALL/DSTY4/dsty_b_a.3.1-22-2013.pdf.
6. Експертиза будівель та споруд. URL: <https://nise.com.ua/tehnichna-ekspertiza-budivel>.
7. Зразок заповнення повідомлення про початок виконання будівельних робіт. URL: <https://dabi.gov.ua/napryamky-diyalnosti/dozvilni-protsedury/rozyasnennya-shhodo-protsedur-otrymannya-dokumentiv-neobhidnyh-vidpovidno-do-zakonodavstva-dlya-zdiysnennya-budivnytstva-ob-yektiv-zalezhno-vid-kategoriyi-skladnosti/>.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
9. Кримінальний кодекс України. Закон від 05.04.2001 № 2341-III. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/paran2533#n2533>.
10. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / за заг. ред. І.Х. Темкіжева (кер. авт. кол.). 2-ге видання, перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2013. 270 с.
11. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення / За заг. ред. С.В. Петкова. К. «Центр учбової літератури», 2016. 554 с.
12. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення / За заг. ред. Журавльова Д.В. Київ: Видавничий дім «Професіонал». 2019. 800 с.
13. Норми вільного трактування. Чому збільшення штрафів для будівельників наповнило бюджет, але не впорядкувало їхньої діяльності? Закон і бізнес. URL: https://zib.com.ua/ua/print/35563-chomu_zbilshennya_shtrafov_dlya_budivelnikiv_dopomoglo_napov.html.
14. Перші результати реформи ДАБІ побачимо до кінця жовтня. Виступ Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3109090-persi-rezultati-reformi-dabi-pobacimo-do-kinca-zovtna-smigal.html>.

15. Положення про групи позаштатних (громадських) інспекторів державного архітектурно-будівельного контролю, контролю у сфері житлово-комунального господарства. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 13.06.2012 № 305. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-12#Text>.

16. Порядок виконання підготовчих та будівельних робіт. Постанова Кабінету Міністрів України «Декі питання виконання підготовчих і будівельних робіт» в редакції від 18.03.2020р № 466-2011-п. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-2011-%D0%BF#Text>.

17. Порядок розроблення проектної документації на будівництво об'єктів. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 16.05.2011 № 45. *Верховна Рада України*. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0651-11#n17>.

18. Постанова ВАСУ від 27.08.2015 року у справі №822/3347/14. URL: https://protocol.ua/ru/postanova_vasu_vid_27_08_2015_roku_u_spravi_822_3347_14/.

19. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 30.07.2020. Справа №521/15813/16-а. *Єдиний Державний Реєстр Судових Рішень*. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90713953>.

20. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 23 грудня 2019 року. Провадження №К/9901/13498/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86552118>.

21. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 17.09.2020 р. Справа № 482/1329/16-а. Провадження № К/9901/44880/18. *Єдиний Державний Реєстр Судових Рішень*. URL:<http://reyestr.court.gov.ua/Review/91642217>.

22. Постанова Верховного Суду України від 23 липня 2019 року №826/9967/18. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/83356090>.

23. Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду м. Львів від 28.07.2020 р. Справа № 464/1319/20. Провадження № А/857/7293/20. *Єдиний Державний Реєстр Судових Рішень*. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90673993>

24. Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду м. Львів від 18.11.2019. Постанова № 857/8812/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85803697>.

25. Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду м. Львів від 29 листопада 2018 року. Провадження № 857/117/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78428272>.

26. Постанова Другого апеляційного адміністративного суду від 07.07.2020 р. Справа № 520/14022/19. *Єдиний Державний Реєстр Судових Рішень*. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90234463>.

27. Постанова Другого апеляційного адміністративного суду від 18.06.2020 н. Справа № 628/3699/19. Провадження № 3140/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89885282>.

28. Постанова Жовтневого районного суду м. Маріуполь від 11.01.2020 р. Справа № 263/13124/18. Провадження №2-а/263/5/2020. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86881654>.

29. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю» від 23 травня 2011 р. № 553. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/553-2011-%D0%BF#Text>.

30. Постанова Кабінету Міністрів України від 07.06.2017 р. № 405. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405-2017-%D0%BF#Text>.

31. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2020 р. № 218. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-likvidaciyu-derzhavnoyi-arhitekturno-budivelnoyi-inspekciyi-ta-vnesennya-zmin-do-deyakih-postanov-kabinetu-ministriv-ukrayini-218130320>.

32. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 р. № 466 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2015 р. № 747). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-2011-п>.

33. Постанова Окружного адміністративного суду м. Київ від 08.09.2015 р. Справа № 826/10053/15. *Єдиний Державний Реєстр Судових Рішень*. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/51755649>.

34. Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду м. Одеса від 18.03.2020 р. Справа № 420/3758/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88298571>.

35. Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду м. Одеса від 17.01. 2020 р. Справа № 522/10991/19. Провадження № 854/9058/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86988190>.

36. Постанова Суворовського районного суду м. Одеси від 09.02.2020 р. Справа №523/18792/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88007970>.

37. Постанова Шостого Апеляційного Адміністративного Суду м. Київ від 23.07.2019 р. Справа № 826/10995/17. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/83216036>.

38. Правопорушення у сфері містобудівної діяльності в Україні. Аналіз судової практики. URL: https://protocol.ua/ua/pravoporushennya_u_sferi_mistobudivnoi_diyalnosti_v_ukraini_analiz_sudovoi_praktiki/.

39. Про авторський та технічний нагляд під час будівництва об'єкта архітектури. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 №903. *Верховна Рада України*. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2007-%D0%BF#Text>.

40. Про архітектурну діяльність. Закон України від 01.03.2020 р. №687-XIV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14#Text>.

41. Про будівельні норми: Закон України від 05 вер. 2020 р. №1704-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1704-17#Text>.

42. Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності: Закон України від 10.06.2017 №208/94-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208/94-вр>.

43. Про внесення змін до Закону України «Про архітектурну діяльність». Закон України від 01.08.2006 № 58-V. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-16#Text>.

44. Про затвердження Змін до Порядку проведення технічного обстеження і прийняття в експлуатацію індивідуальних (садибних) житлових будинків, садових, дачних будинків, господарських (присадибних) будівель і споруд, будівель і споруд сільськогосподарського призначення, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1), збудовані на земельній ділянці відповідного цільового призначення без дозвільного документа на виконання будівельних робіт. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 14.12.2018 р. № 342. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1489-18#Text>.

45. Про затвердження Змін до Порядку розроблення проектної документації на будівництво об'єктів. Наказ Міністерства розвитку громад та територій від 17.12.2019 №314. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1311-19#Text>.

46. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08. 10. 1998 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

47. Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2011 р. № 553. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/553-2011-%D0%BF#Text>.

48. Про затвердження Порядку проведення технічного обстеження і прийняття в експлуатацію індивідуальних (садибних) житлових будинків, садових, дачних будинків, господарських (присадибних) будівель і споруд, будівель і споруд сільськогосподарського призначення, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1), збудовані на земельній ділянці відповідного цільового призначення без дозвільного документа на виконання будівельних робіт. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 03.07.2018 р. № 158. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0976-18#Text>.

49. Про затвердження Порядку накладення штрафів за правопорушення у сфері містобудівної діяльності : постанова Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1995 р. № 244. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-95-p> (дата звернення: 25.03.2020).

50. Про оптимізацію органів державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2020 № 219. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2020-%D0%BF#Text>.

51. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 16 вер. 2020 р. № 1805-III. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>.

52. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 16 жовт. 2020 р. №3038-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>.

53. Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 26.04.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text>.

54. Рішення Окружного адміністративного суду м. Київ від 28.09.2018 р. Справа № 826/8001/16. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/court-document/76818460/>.

55. Рішення Приморського районного суду м. Одеси від 24.09.2018 р. Справа № 522/23974/17. Провадження № 2-а/522/84/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76748432>.

56. Рішення Сумського районного суду м. Суми від 23.06.2018. Справа № 587/381/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74799025>.

57. Роз'яснення щодо порядку отримання права на виконання підготовчих робіт. URL: <https://dabi.gov.ua/napryamky-diyalnosti/dozvilni-protsedury/roz-yasnennya-shhodo-protsedur-otrymannya-dokumentiv-neobhidnyh-vidpovidno-do-zakonodavstva-dlya-zdiysnennya-budivnytstva-ob-yektiv-zalezjno-vid-kategori-iskladnosti/>.

58. Роз'яснення щодо процедур отримання документів, необхідних відповідно до законодавства для здійснення будівництва об'єктів (залежно від категорії складності). URL: <https://dabi.gov.ua/napryamky-diyalnosti/dozvilni-protsedury/roz-yasnennya-shhodo-protsedur-otrymannya-dokumentiv-neobhidnyh-vidpovidno-do-zakonodavstva-dlya-zdiysnennya-budivnytstva-ob-yektiv-zalezjno-vid-kategori-iskladnosti/>.

59. Розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у сфері будівництва[Текст]: метод.рек. / [А.П. Запотоцький, А.А. Вознюк, С.В. Кучменко]. – Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 78 с.

60. Склад та зміст проектної документації на будівництво. ДБН А.2.2-3:2014. <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/tech-reg/normuvannia/derzhavni-ta-galuzevi-budivelni-normi/>.

61. Суд розгляне справу про незаконність ліквідації ДАБІ. Економічна правда URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/07/9/662760/>.

62. Марченко О. Порушення вимог законодавства у сфері будівництва. *Підприємництво, господарство і право*. № 7/2020. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/7/17.pdf>

63. Марченко О. Проблеми притягнення до адміністративної відповідальності за порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. № 4 (113) 2019. URL: https://docs.google.com/document/d/13wqZbXgZ5NRL6dcdwoMfLIs_FRllp4Lkrx2Jpkck3Q/edit

64. Марченко О. Актуальні питання відповідальності за адміністративне правопорушення передбачене ст. 96 КУпАП. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/16524/1/%d0%a0%d0%b5%d0%b0%d0%bb%d1%96%d0%b7%d0%b0%d1%86%d1%96%d1%8f%20%d0%b4%d0%b5%d1%80%d0%b6%d0%b0%d0%b2%d0%bd%d0%be%d1%97%20...%20%20%d0%a72_p195-197.pdf

65. Стукаленко В.В. Окремі питання механізму провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері містобудівної діяльності. Юридичний науковий електронний журнал. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-2/72>. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2020/74.pdf.

66. Стукаленко О.В. Адміністративно-правове забезпечення будівельної галузі : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 376 с.

67. Тарасюк Ю.В. Адміністративно-правове забезпечення житлового будівництва в Україні. Дисертація. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/83684/1/diss_Tarasiuk.pdf.

68. Хапко Ю. Нюанси введення об'єкта в експлуатацію. *ЮРИСТ & ЗАКОН. №14*. URL: <https://totum.ua/nyuansi-vvedennya-obekta-v-ekspluataciyu/>.

[illegible]

Наукове видання

ЗАПОТОЦЬКИЙ Андрій Петрович
МАРЧЕНКО Олена Львівна
МАКСИМЕНКО Олена Василівна

**РОЗСЛІДУВАННЯ ПОРУШЕНЬ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА
У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА**

Методичні рекомендації

Комп'ютерна верстка: *О. В. Максименко*

Підписано до друку 16.12.2021. Формат 60х84/16.
Папір офсетний. Ум. друк. арк. 3,95.
Тираж 50 прим.

Віддруковано в друкарні ТОВ «7БЦ»
03087, м. Київ, вул. Олекси Тихого, 84
e-mail: 7bc@ukr.net, тел: (044) 592-00-80
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №5329 від 11.04.2017